

Vides pārraudzības valsts birojs

**Klimata un enerģētikas ministrijas
Vides pārraudzības valsts biroja**

**PUBLISKAIS GADA PĀRSKATS
par 2024. gadu**

Rīgā
2025

SATURS

1. Pamatinformācija	3
1.1. Biroja juridiskais statuss	3
1.2. Politikas jomas, nozares, apakšnozares vai funkcijas, par kurām Birojs ir atbildīgs	3
1.3. Biroja darbības virzieni	4
1.4. Biroja struktūra	5
1.5. Biroja darbības virzieni un mērķi	6
1.5.1. Vides ietekmes novērtējuma nodrošināšana un pilnveidošana	6
1.5.2. Vides risku novēršana un kvalitātes nodrošināšana	8
1.5.3. Tiesiskuma nostiprināšana un harmonizētas vides aizsardzības sistēmas izveidošana	10
2. Finanšu resursi un iestādes darbības rezultāti	12
2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums	12
2.2. Pārskata gada darbības rezultāti atbilstoši funkciju sadalījumam un to izpilde	12
2.2.1. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums	13
2.2.2. Ietekmes uz vidi novērtējums un NATURA 2000 teritoriju novērtējums	15
2.2.3. Piesārņojum integrēta novērtēšana un kontrole	18
2.2.4. Rūpniecisko avāriju riska novērtēšana	18
2.2.5. Iesniegumu izskatīšana	19
2.2.6. Vides informācijas izplatīšana	21
2.2.7. Eiropas Savienības ekomarkējuma koordinācija	21
2.2.8. Vides vadības un audita sistēmas (EMAS) ieviešana	23
2.3. Budžeta programmas “ <i>Vides politikas īstenošana</i> ” apakšprogrammas “ <i>Vides pārraudzības valsts birojs</i> ” (kods 23.02.00) (VARAM) un apakšprogrammas “ <i>Vides pārraudzības valsts birojs</i> ” (kods 23.02.00) (KEM) rezultatīvo rādītāju analīze	23
2.3.1. Darbības stratēģijā sasniedzamo rezultātu izpildes analīze 2024. gadā un valsts budžeta līdzekļu izlietojuma efektivitātes izvērtējums:	25
Darbības virziens Vides risku novēršana un vides kvalitātes nodrošināšana	26
2.4. Biroja sniegtie pakalpojumi	26
2.5. Biroja darbības uzlabošanas pasākumi	28
3. Personāls	29
4. Komunikācija ar sabiedrību	31
5. Nākamajā gadā plānotie pasākumi	33
6. Vadības pārskats (vides jomā)	34

1. Pamatinformācija

1.1. Biroja juridiskais statuss

Vides pārraudzības valsts birojs (turpmāk arī – Birojs) līdz 2024. gada 30. jūnijam ir Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk - VARAM) pārraudzībā, bet no 2024. gada 1. jūlija – Latvijas Republikas Klimata un enerģētikas ministrijas (turpmāk – KEM) pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. Biroja funkcijas, uzdevumi un kompetence ir noteikta Ministru kabineta 2004. gada 6. janvāra noteikumos Nr. 4 “*Vides pārraudzības valsts biroja nolikums*” un vides aizsardzību regulējošos normatīvos aktos.

1.2. Politikas jomas, nozares, apakšnozares vai funkcijas, par kurām Birojs ir atbildīgs

Birojs ir atbildīgs par vairāku nozīmīgu, pastāvīgu vides politikas jomu īstenošanu, kas izriet no Latvijas kā Eiropas Savienības (turpmāk - ES) dalībvalsts starptautiskajām saistībām.

Birojs veic Vides aizsardzības likumā, likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, likumā “Par piesārņojumu”, likumā “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” un citos vides aizsardzību normatīvajos aktos, tai skaitā par rūpniecisko avāriju novēršanu un riska samazināšanu, ķīmisko vielu un ķīmisko produktu izmantošanu, ūdens resursu apsaimniekošanu, kā arī atkritumu un izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu noteiktās funkcijas un uzdevumus. Birojs izskata arī iesniegumus par apstrīdētajiem VARAM / KEM padotības iestāžu izdotajiem administratīvajiem aktiem un faktisko rīcību vides aizsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos un pārstāv vides aizsardzības intereses administratīvajās tiesās.

Saskaņā ar VARAM budžeta programmas “Vides politikas īstenošana” apakšprogrammu “Vides pārraudzības valsts birojs” (kods 23.02.00) un KEM budžeta programmas “Vides politikas īstenošana” apakšprogrammu “Vides pārraudzības valsts birojs” (kods 23.02.00), Birojs ir izvirzījis misiju, vīziju un pamatvērtības:

Misija: Novērst vai samazināt fizisko vai juridisko personu darbības nelabvēlīgu ietekmi uz vidi, rūpniecisko avāriju risku un vides piesārņojumu, veicināt tiesiskumu un nodrošināt sabiedrībai nozīmīgu interešu līdzsvarošanu vides aizsardzības jomā.

Vīzija: Birojs ir maza, bet efektīva tiešās valsts pārvaldes iestāde, kas ir atvērta pakalpojumu pieejamībai, kuri vērsti uz vides ilgtspējīgu attīstību.

Pamatvērtības:

- Atbildība – par risinājumiem, lēmumiem, kļūdām
- Profesionāla un vienota komanda – mācīšanās un mācīšana, labās prakses pārņemšana, augsti profesionālie standarti, komandas darbs
- Efektivitāte – efektīvākā risinājuma meklēšana un izvēle
- Atklāta, sabiedrībai pieejama valsts pārvalde – sabiedrības informēšana un līdzdalības veicināšana

Saskaņā ar Biroja darbības stratēģiju 2020. - 2022. gadam, kuras darbības periods, saskaņā ar Biroja 2024. gada 31. maija rīkojumu Nr. 1-03/19/2024, pagarināta līdz 2024. gada 31. decembrim, Biroja darbības virsmērķis ir nodrošināt valstī ekonomiski efektīvu, pārdomātu un uz risku izvērtējumu balstītu attīstību, līdzsvarojot intereses un novēršot nelabvēlīgu ietekmi uz vidi, nostiprinot tiesiskumu un vides demokrātiju, kā arī sekmējot brīvprātīgas uzņēmējdarbības iniciatīvas.

Biroja darbības pamatfunkcijas:

1. ietekmes uz vidi, tai skaitā pārrobežu ietekmes novērtēšanas politikas īstenošana;
2. piesārņojuma samazināšanas politikas īstenošana integrētai piesārņojuma novēršanai un kontrolei;
3. rūpniecisko avāriju risku mazināšanas politikas īstenošana;
4. apstrīdēto administratīvo aktu un faktiskās rīcības vides aizsardzības regulējošos normatīvos aktos noteiktos gadījumos un sabiedrības līdzdalības tiesību vai tiesību uz vides informāciju pārkāpumu izskatīšanas politikas īstenošana;
5. vides pārvaldības instrumentu politikas īstenošana ES ekomarķējuma un vides vadības un audita sistēmas (turpmāk - EMAS) jomā.

1.3. Biroja darbības virzieni

Biroja darbības galvenie virzieni ir pakārtoti budžeta apakšprogrammā noteiktajiem prioritārajiem mērķiem vides aizsardzības politikas īstenošanai, kas atbilst VARAM 2020. - 2022. gada darbības stratēģijā noteiktajam darbības virzienam Nr. 1.4.3. - Dabas kapitāla un klimata ilgtspējīga pārvaldība -, kura mērķis ir nodrošināt labu vides kvalitāti, ierobežojot un novēršot vides piesārņojumu, saglabāt bioloģisko daudzveidību, un veicināt Latvijas virzību uz klimatneitralitāti un pret klimata pārmaiņām noturīgu attīstību.

1. Vides ietekmes novērtējuma nodrošināšana un pilnveidošana, ietverot:
 - stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk – stratēģiskais ietekmes novērtējums) un sabiedrības līdzdalības nodrošinājuma pārraudzību;
 - paredzēto darbību ietekmes uz vidi un ietekmes uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (turpmāk - NATURA 2000 teritorija) novērtējuma un sabiedrības līdzdalības nodrošinājuma pārraudzību;
 - pārrobežu konsultāciju nodrošināšanu stratēģiskā ietekmes novērtējuma un ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros.
2. Vides risku novēršana un kvalitātes nodrošināšana, ietverot:
 - piesārņojuma novēršanas, kontroles un labāko pieejamo tehnisko paņēmieni (turpmāk - LPTP) piemērošanas pārraudzību;
 - rūpniecisko avāriju risku novērtēšanas un riska samazināšanas pasākumu plānošanas pārraudzību;
 - organizāciju reģistrāciju vides vadības un audita sistēmā (EMAS), kā arī procesa koordināciju un atbilstošu pasākumu veikšanu;
 - ES ekomarķējuma piešķiršana produktiem, lai veicinātu videi draudzīgu produktu ražošanu un izplatīšanu, kā arī ekomarķējuma procesa koordināciju un atbilstošu pasākumu veikšanu;
 - iepakojuma ar paaugstinātu smago metālu koncentrācijas līmeni uzraudzību.
3. Tiesiskuma nostiprināšana un harmonizētas vides aizsardzības sistēmas pilnveidošana, ietverot:
 - apstrīdēto VARAM / KEM padotības iestāžu amatpersonu izdoto administratīvo aktu un faktiskās rīcības tiesiskuma pārvērtēšanu, arī tad, ja netiek ievērotas

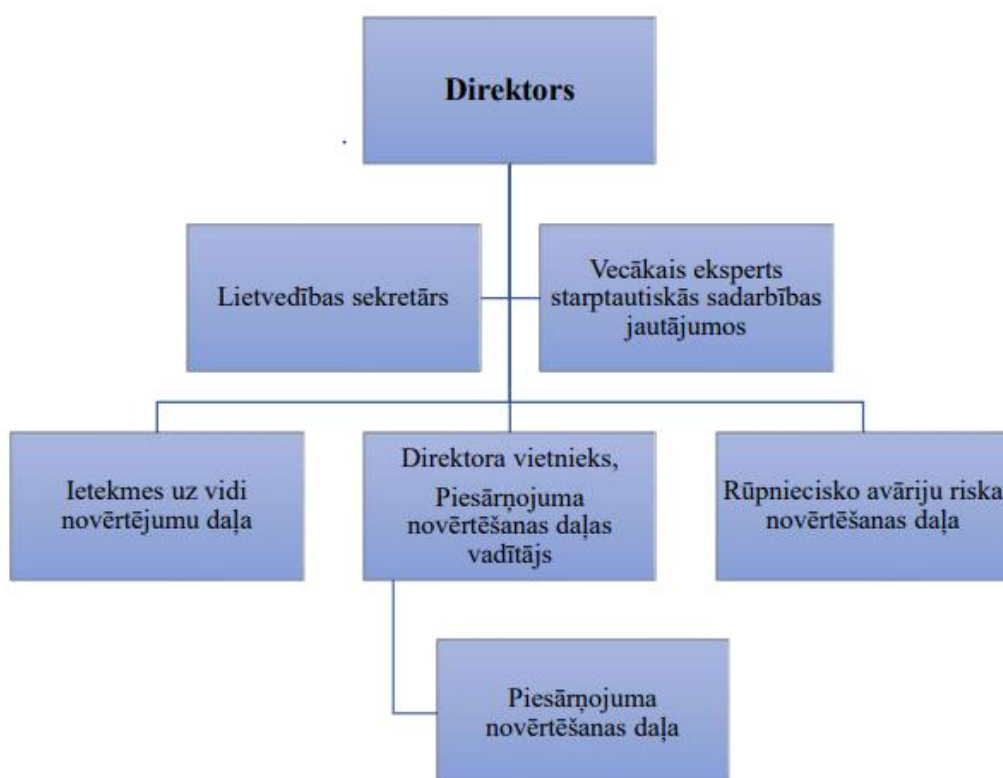

normatīvajos aktos noteiktās prasības attiecībā uz sabiedrības līdzdalības tiesībām vai tiesībām uz vides informāciju;

- pārstāvības nodrošināšanu administratīvās tiesās saistībā ar Biroja izdotajiem lēmumiem par apstrīdēto VARAM / KEM padotības iestāžu amatpersonu izdoto administratīvo aktu un faktisko rīcību tiesiskuma pārvērtēšanu, arī tad, ja netiek ievērotas normatīvajos aktos noteiktās prasības attiecībā uz sabiedrības līdzdalības tiesībām vai tiesībām uz vides informāciju;
- pārstāvības nodrošināšanu administratīvās tiesās saistībā ar ietekmes uz vidi akcepta lēmuma pārsūdzību, ja Birojs pieaicināts Latvijas valsts pusē;
- normatīvajos aktos noteiktās informācijas sagatavošanu un nodrošināšanu sabiedrībai par faktiem un apstākļiem Biroja pamatdarbības jomās un komunikāciju ar sabiedrību kvalitatīvai pilsoniskajai līdzdalībai.

1.4. Biroja struktūra

Biroja struktūra veidota atbilstoši normatīvajos aktos Birojam deleģēto politikas jomu un apakšnozaru funkciju izpildes sadalījumam, nodrošinot efektīvu, kompetentu un koordinētu uzdevumu veikšanu atbilstoši pienākumu specifikai pie racionāla personālrесурсu un kvalifikācijas sadalījuma (skatīt 1. attēlu).

1. attēls. Vides pārraudzības valsts biroja struktūra 2024. gada decembrī

1.5. Biroja darbības virzieni un mērķi

1.5.1. Vides ietekmes novērtējuma nodrošināšana un pilnveidošana

Biroja darbības virziena „*Vides ietekmes novērtējuma nodrošināšana un pilnveidošana*” mērķis ir panākt vides aizsardzības un saimniecisko interešu līdzsvarotību, sekmēt reģionu ilgtspējīgu un līdzsvarotu attīstību un paaugstināt kvalitatīvu pilsonisko līdzdalību valsts attīstībai būtisku lēmumu pieņemšanā.

Vides ietekmes novērtējuma procedūru skalā nodalāms stratēģiskais ietekmes novērtējums, ietekmes sākotnējais izvērtējums, ietekmes uz vidi novērtējums un ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējums.

Birojs, saskaņā ar likumā “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*”, ESPO 1991. gada 25. februāra konvencijā “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā*” un tās protokolā “*Par stratēģisko vides novērtējumu*” noteikto, ir valstī noteiktā kompetentā institūcija un nodrošina Latvijas Republikas kā ietekmētās valsts un ietekmes izcelsmes valsts dalību pārrobežu stratēģiskā ietekmes novērtējumā un paredzēto darbību pārrobežu ietekmes uz vidi novērtējumā un konsultācijās (Paziņojuma kontaktpunkts).

Virziens ietver uzdevumus ietekmju novērtējumam, tai skaitā pārrobežas stratēģiskā ietekmes novērtējuma un ietekmes uz vidi novērtējuma, un paredzēto darbību ietekmes uz vidi, ietekmes uz NATURA 2000 teritorijām novērtējuma jomā, kā arī uzdevumus sabiedrības līdzdalības nodrošinājumam atbilstoši tālāk raksturotajam. Visi šie novērtējumu veidi ir sabiedrībai atvērtas procedūras saimniecisko un vides interešu līdzsvarošanai, kuru ietvaros tiek apzinātas, novērtētas un sabiedrībā apspriestas paredzēto darbību iespējamās nelabvēlīgās ietekmes uz vidi un rasti risinājumi to novēršanai vai samazināšanai.

Ietekmes novērtēšana ir vides politikas *ex ante* jeb pirms lēmumu pieņemšanas stadijas instruments, caur kuru nodrošināts, ka attīstība un tās plānošana tiek balstīta risku izvērtējumā, kurā savlaicīgi tiek ņemta vērā gan dažādu interešu sadursme, gan iespēja sasniegt attīstības mērķi ekonomiski efektīvā un vides kvalitāti saglabājošā veidā.

Stratēģiskais ietekmes novērtējums ir procedūra, kas piemērojama plānošanas dokumentiem, kuri noteikti likuma “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” 4. panta trešajā, ceturtajā un piektajā daļā. Stratēģisko ietekmes novērtējumu veic dokumentiem, kas saistīti ar Eiropas Savienības līdzfinansējuma izmantošanu, un to grozījumiem, ja attiecīgos plānošanas dokumentus saskaņā ar normatīvajiem aktiem vai citiem noteikumiem izstrādā vai pieņem Saeima, Ministru kabinets, pašvaldība, valsts pašvaldību institūcija, cita atvasināta publiska persona vai cits subjekts, kuram deleģēts valsts pārvaldes uzdevums vai valsts īpašuma apsaimniekošana. Stratēģisko ietekmes novērtējumu veic arī plānošanas dokumentiem, ja tie ietver pamatnosacījumus paredzēto darbību īstenošanai un plānošanas dokumentu īstenošana var būtiski ietekmēt vidi.

Stratēģiskā ietekmes novērtējuma mērķis ir integrēt vides aspektus ar iespējamu būtisku vides ietekmi saistītos plānošanas dokumentos, analītiski izvērtējot to mijiedarbību ar ekonomiskiem un sociāliem apstākļiem, kā arī noskaidrojot un ņemot vērā ieinteresēto pušu viedokli. Stratēģisko ietekmes novērtējumu veic vienlaicīgi ar plānošanas dokumenta izstrādi (pirms plānošanas dokumenta apstiprināšanas). Stratēģiskā ietekmes novērtējuma pamatzdevums ir iegūt informāciju par plānošanas dokumenta un tā realizācijas alternatīvu ietekmi uz vidi, paredzot pasākumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai un samazināšanai, kā arī veicināt sabiedrības līdzdalību plānošanas dokumenta izstrādē.

Biroja galvenais uzdevums šajā darbības jomā ir nodrošināt, lai stratēģiskais ietekmes novērtējums tiktu veikts atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tajā skaitā atbilstoši Ministru

kabineta 2004. gada 23. marta noteikumos Nr. 157 „*Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums*” prasībām. Birojs vērtē plānošanas dokumentu ietekmes uz vidi būtiskumu un lemj par stratēģiskā ietekmes novērtējuma piemērošanu vai nepiemērošanu. Stratēģiskā ietekmes novērtējuma piemērošanas gadījumā Birojs sniedzatzinumus par plānošanas dokumentu vides pārskatiem. Birojs izvērtē vides pārskatu atbilstību normatīvo aktu prasībām, plānošanas dokumentos izraudzīto risinājumu pamatojumu, sabiedriskās apspriešanas atbilstību Ministru kabineta noteiktajai kārtībai un, vai ir izskatīti sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtie komentāri un priekšlikumi. Stratēģiskā ietekmes novērtējuma jomā Birojs realizē pārraudzības funkciju caur atzinuma sniegšanu par vides pārskatiem un gadījumā, ja izraudzītais risinājums nav bijis pietiekami pamatots, atzinumā tiek norādīti iebildumi, savukārt gadījumā, ja vides pārskats neatbilst normatīvo aktu prasībām, vai izraudzītais risinājums būtiski ietekmē cilvēku veselību un vidi, un nav pietiekami pamatots, kā arī, ja nav veiktas atbilstīgas sabiedrības informēšanas un viedokļu izvērtēšanas darbības, - vides pārskats tiek nodots pārstrādāšanai. Birojs nosaka arī plānošanas dokumentu realizācijas ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma monitoringa iesniegšanas termiņus atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Ietekmes uz vidi novērtējums ir procedūra, kas piemērojama darbībām, kurām piemīt augsts nelabvēlīgas ietekmes uz vidi potenciāls un kuras ir noteiktas likuma “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” 4. panta pirmajā daļā (tostarp darbības, kas uzskaitītas šī likuma 1. pielikumā, kā arī darbības, kurām šāds novērtējums ir nepieciešams saskaņā ar ietekmes sākotnējā izvērtējuma rezultātiem). Ietekmes uz vidi novērtējuma pamatuzdevumi ir apzināt iespējamās nelabvēlīgās ietekmes uz vidi, rast risinājumus to novēršanai, iesaistīt sabiedrību darbības iespējamo ietekmju novērtēšanā, apspriešanā un lēmuma par darbības realizāciju pieņemšanā.

Biroja galvenais uzdevums šajā darbības jomā ir nodrošināt, lai ietekmes uz vidi novērtējums tiktu veikts atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tajā skaitā atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumos Nr. 18 „*Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību*” prasībām, kā arī, lai sabiedrība un lēmuma pieņēmēji iegūtu patiesu un reprezentatīvu informāciju par prognozējamo negatīvo ietekmi uz vidi, nepieciešamajiem pasākumiem tās novēršanai vai samazināšanai, kā arī par ietekmes uz vidi novērtējuma procesa gaitu un sabiedrības attieksmi pret projekta realizāciju.

Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras ietvaros Birojs pieņem lēmumus par ietekmes uz vidi novērtējumu veikšanu, ja darbības saistītas ar likuma “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” 1. pielikuma darbībām, izdod programmas ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanai, vērtē paredzēto darbību ziņojumus ietekmes uz vidi aspektā, pārbauda sabiedriskās apspriešanas procesu, tai skaitā izskata personu iesniegumus par iespējamajiem sabiedrības līdzdalības pārkāpumiem un iespējamajiem vides informācijas sniegšanas pārkāpumiem, nepieciešamības gadījumā informē pašvaldības, valsts iestādes, zinātniskās pētniecības iestādes un nevalstiskās organizācijas, pieaicina nepieciešamos ekspertus, lai nodrošinātu vērtējuma profesionalitāti, kā arī ņem vērā sabiedrības ierosinājumus un atsauksmes. Ietekmes uz vidi novērtējuma rezultātā tiek izdoti atzinumi, kuros iestrādāti nosacījumi, ar kādiem paredzētā darbība ir īstenojama vai nav pieļaujama katrā konkrētajā vietā.

Ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējums ir procedūra, kas piemērojama paredzētajām darbībām, kurām var būt nelabvēlīga ietekme uz NATURA 2000 teritoriju, ņemot vērā likuma “*Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām*” 43. panta piektās daļas nosacījumu, ka pieļaujams īstenot tikai tādas paredzētās darbības un apstiprināt tikai tādas plānošanas dokumentus, kam nav nelabvēlīga ietekme uz attiecīgās teritorijas ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un tie nav pretrunā ar teritorijas aizsardzības mērķiem. Ietekmju novērtējuma pamatuzdevums ir apzināt iespējamās nelabvēlīgās ietekmes uz īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, tās ekoloģiskajām funkcijām un integritāti, novērtēt iespējamo ietekmju būtiskumu

un nepieciešamību izstrādāt kompensējošus pasākumus, kā arī iesaistīt sabiedrību darbības iespējamo ietekmju novērtēšanā, apspriešanā un lēmuma par darbības realizāciju pieņemšanā.

Biroja galvenais uzdevums šajā darbības jomā ir nodrošināt, lai ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējums tiktu veikts atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tai skaitā atbilstoši Ministru kabineta 2011. gada 19. aprīļa noteikumu Nr. 300 „*Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000)*” prasībām. Birojs pārrauga, lai netiktu pieļauta nozīmīgu dabas vērtību degradācija, kā arī, lai sabiedrība un lēmuma pieņēmēji iegūtu korektu un reprezentatīvu informāciju par prognozējamo negatīvo ietekmi uz īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, nepieciešamajiem pasākumiem tās novēršanai vai samazināšanai, kompensējošajiem pasākumiem, kā arī Ministru kabineta un Eiropas Komisijas informēšanu par paredzētajām darbībām, kas var atstāt būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz NATURA 2000 teritoriju.

Ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējuma procedūras ietvaros Birojs izstrādā nosacījumus novērtējuma veikšanai, pārrauga sabiedriskās apspriešanas procesu, tai skaitā izskata sūdzības par iespējamiem sabiedrības līdzdalības pārkāpumiem un iespējamiem vides informācijas sniegšanas pārkāpumiem, sagatavo un sniedz atzinumus par novērtējuma ziņojumiem, kā arī normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos un kārtībā sagatavo informatīvu ziņojumu Ministru kabinetam un nosūta ziņojumu Eiropas Komisijai.

1.5.2. Vides risku novēršana un kvalitātes nodrošināšana

Biroja darbības virziena „*Vides risku novēršana un kvalitātes nodrošināšana*” mērķis ir novērst lielas rūpnieciskas avārijas (negadījumus), kurās iesaistītas bīstamas vielas, kā arī mazināt šādu avāriju seku ietekmi uz cilvēkiem un vidi, nodrošināt iedzīvotājiem iespēju dzīvot drošā un tīrā vidē, palīdzēt lēmuma pieņēmējiem izvēlēties piemērotākos un ilgtspējīgākos risinājumus attīstībai un tās plānošanai, kā arī veicināt sabiedrības pāreju uz ilgtspējīgas ražošanas un patēriņa modeli.

Virziens ietver uzdevumus rūpniecisko avāriju risku mazināšanas, piesārņojuma novērtēšanas un kontroles, vides vadības un audita sistēmas (EMAS) un ES ekomarķējuma piešķiršanas, kā arī iepakojuma ar paaugstinātu smago metālu koncentrācijas līmeni uzraudzības jomā atbilstoši tālāk raksturotajam.

Rūpniecisko avāriju riska mazināšana. Lai nepieļautu vai samazinātu kaitējumu, ko rūpniecisko avāriju rezultātā ķīmiskās vielas tām piemītošo īpašību dēļ var nodarīt videi, cilvēku veselībai un īpašumam, Latvijā ir ieviests rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas un samazināšanas pasākumu komplekss atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumiem Nr. 131 „*Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi*”. Rūpnieciskās darbības objektā, kurā tiek uzglabāts nozīmīgs bīstamo vielu daudzums, obligāti izstrādājama rūpniecisko avāriju novēršanas programma vai drošības pārskats un veicami rūpniecisko avāriju riska novēršanas vai samazināšanas pasākumi.

Katra iesniegtā dokumenta atbilstību un pietiekamību novērtē Biroja izveidotā rūpniecisko avāriju riska izvērtējuma komisija, kurā tiek iesaistīti valsts iestāžu (Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, VARAM / KEM, Veselības ministrijas, Valsts darba inspekcijas, Patērētāju tiesību aizsardzības centra un Valsts vides dienesta (turpmāk – Dienests)), kā arī attiecīgo pašvaldību pārstāvji. Komisijas personālsastāvu apstiprina katra iesniegtā dokumenta izskatīšanai, nepieciešamības gadījumos tiek pieaicināti atbilstoši speciālisti – eksperti. Galvenā uzmanība tiek pievērsta tam, lai adekvāti tiktu novērtēts esošais stāvoklis un rūpniecisko avāriju risks objektos, kā arī izstrādāti un realizēti konkrētajam stāvoklim atbilstoši rūpniecisko avāriju riska novēršanas vai samazināšanas pasākumi. Birojs

sadarbībā ar citām rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas jomā iesaistītajām iestādēm lielu uzmanību pievērš objektu speciālistu informēšanai un izglītošanai riska vadības jautājumos.

Piesārņojuma novērtēšana un kontrole. Piesārņojuma integrētās novērtēšanas un kontroles sistēmas mērķis ir novērst vai samazināt ietekmi uz vidi, kas rodas lielāko rūpniecības uzņēmumu darbības rezultātā. Tās uzdevums ir samazināt un ierobežot gaisa, ūdens un augsnes piesārņojumu, nodrošināt dabas resursu un enerģijas racionālu izmantošanu, samazināt atkritumu daudzumu. Saskaņā ar likumā "Par piesārņojumu" noteikto Birojs piedalās A un B kategorijas atļauju piesārņojošas darbības uzraudzības procesā atbilstoši likumā "Par piesārņojumu" noteiktajam deleģējumam. Biroja uzdevumi šajā jomā ir:

- izskatīt iesniegumus par apstrīdētajiem Dienesta lēmumiem, kas attiecas uz atļauju izsniegšanu un atļauju nosacījumiem, piesārņoto vai potenciāli piesārņoto vietu izpēti, sanāciju un izpēti vai sanācijas izdevumu segšanu vai sadalījumu;
- saskaņojot ar VARAM / KEM, informēt citas valstis par iesniegumu atļaujas saņemšanai gadījumos, kad iespējama piesārņojuma pārrobežu pārnese;
- ievietot un atjaunot Biroja tīmekļvietnē Eiropas Komisijas publicētos labāko pieejamo tehnisko paņēmieni vadlīniju dokumentus vai starptautisko organizāciju publicēto informāciju par labākajiem pieejamiem tehniskajiem paņēmieniem (LPTP) attiecīgajā jomā, secinājumus par labākajiem pieejamiem tehniskajiem paņēmieniem, informēt par tiem Dienestu, kā arī konsultēt šajā jautājumā operatorus;
- izveidot, uzturēt un atjaunot informāciju par izsniegtajām atļaujām.

Biroja galvenā uzmanība šajā jomā tiek pievērsta informācijas par LPTP apzināšanai un izplatīšanai, kā arī sadarbības sistēmas ar Dienestu un komercsabiedrībām izveidei un pilnveidošanai, nodrošinot vienotu pieeju atļaujas nosacījumu sagatavošanai un nepieciešamās informācijas pieejamības nodrošināšanai. Birojs nodrošina sabiedrības tiesības apstrīdēt Dienesta izdotos administratīvos aktus, kas attiecas uz atļauju izsniegšanu un atļauju nosacījumiem, iekārtas apturēšanu, piesārņoto vai potenciāli piesārņoto vietu izpēti, sanāciju un izpēti vai sanācijas izdevumu segšanu vai sadalījumu, un iespēju vērsties tiesā saistībā ar vides jautājumiem, tai skaitā saistībā ar sabiedrības līdzdalību ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā un tiesībām uz vides informāciju.

Eiropas Savienības ekomarkējums. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu EK Nr. 66/2010 "*Par ES Ekomarkējumu*" (turpmāk – Ekomarkējuma regula) Eiropas Savienības ekomarkējums ir viens no brīvprātīgajiem vides politikas instrumentiem organizāciju ilgtspējīgai attīstībai. ES ekomarkējuma sistēma tika izveidota 1992. gadā un pašlaik tā ir visu ES dalībvalstu teritoriju aptveroša programma, kas apliecina preču un pakalpojumu atbilstību noteiktiem vides standartiem. ES ekomarkējuma pamatā ir preventīva organizāciju radītās tiešās un netiešās ietekmes mazināšana, veicinot videi draudzīgu patēriņu. Sistēmas mērķis ir sekmēt un stimulēt tādu preču ražošanu un pakalpojumu sniegšanu, kuru ietekme uz vidi visos to dzīves cikla posmos ir samazināta līdz minimumam, kā arī stimulēt plašākā sabiedrībā vides apziņu un videi draudzīgas rīcības modeli caur atbildīgu iepirkumu.

ES ekomarkējumu var piešķirt gan precēm, gan pakalpojumiem, ja pretendents atbilst Ekomarkējuma regulas un attiecīgās preču/pakalpojumu grupas kritērijiem. Biroja galvenie uzdevumi šajā jomā ir ekomarkējuma sistēmas koordinēšana un pārraudzība valstī, nodrošinot marķējuma piešķiršanu, ražotāju uzraudzību, kā arī sabiedrības informēšanas pasākumu kompleksa realizāciju.

Vides vadības un audita sistēma jeb EMAS ir brīvprātīgs instruments ES dalībvalstu uzņēmumiem, kuri, ieviešot videi draudzīgas darbības modeli, ilgtermiņā pievērš uzmanību tādiem aspektiem kā uzņēmuma radītās piesārņojuma slodzes mazināšana, racionāla dabas

resursu izmantošana un vides izglītība. Publisko vai privāto tiesību subjekts, kas ievieš vides vadības un audita sistēmu, apņemas izpildīt vides normatīvo aktu prasības, pastāvīgi uzlabot savu veikumu vides jomā un sniegt sabiedrībai informāciju par radīto ietekmi uz vidi. Rūpējoties par ietekmes uz vidi samazināšanu, uzņēmums gūst gan materiālu labumu no finanšu līdzekļu ekonomijas, lietderīgāk izmantojot resursus, tajā skaitā ūdeni un enerģiju, samazinot atkritumu daudzumu, kā arī gūst pozitīvāku tēlu sabiedrībā. Turklāt EMAS veicina uzņēmuma darbinieku līdzdalību, tādējādi aktīvi veidojot darbinieku vides apziņu.

Biroja galvenie uzdevumi šajā jomā ir EMAS koordinēšana un pārraudzība valstī atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas EK Nr. 1221/2009 "*Par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS), kā arī par Regulas (EK) Nr. 761/2001 un Komisijas Lēmumu 2001/681/EK un 2006/193/EK atcelšanu*" (turpmāk - EMAS regula) prasībām, nodrošinot reģistrāciju, reģistrēto organizāciju uzraudzību, kā arī sabiedrības informēšanas pasākumu kompleksa realizāciju.

Iepakojuma ar paaugstinātu smago metālu koncentrācijas līmeni uzraudzība. Latvijas vides aizsardzības politikas mērķis iepakojuma jomā ir nodrošināt iepakojuma ražošanas attīstību, progresīvu iepakojuma tehnoloģiju ieviešanu un racionālas izlietojuma iepakojuma apsaimniekošanas sistēmas izveidi valstī, kā arī nodrošināt brīvprātīgas vienošanās principu ieviešanu izlietojuma iepakojuma apsaimniekošanā, jo tas ļauj samazināt izlietojuma iepakojuma nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, sekmēt iepakojuma atkārtotu lietošanu, veicināt iepakojuma materiālietilpības samazināšanu un izlietojuma iepakojuma reģenerāciju.

Biroja uzdevumi iepakojuma apsaimniekošanas jomā ir saistīti ar Ministru kabineta 2010. gada 19. oktobra noteikumu Nr. 983 "*Noteikumi par izlietojuma iepakojuma reģenerācijas procentuālo apjomu, reģistrēšanas un ziņojumu sniegšanas kārtību un iepakojuma definīcijas kritēriju piemērošanas piemēriem*" 22., 26., un 28. punktā noteikto uzdevumu realizāciju attiecībā uz iepakojumu, kuram ir paaugstinātu smago metālu koncentrācijas līmenis. Stikla iepakojuma un iepakojuma materiālu ražotājiem jāsniedz Birojam attiecīgi paziņojumi, tostarp par smago metālu saturu iepakojumā un normas pārsniegšanas iespējamiem iemesliem. Ražotājiem jāsniedz Birojam paziņojumi par iepriekšējā gadā tirgū laistajām un no tirgus izņemtajām plastmasas kastēm vai paletēm ar paaugstinātu smago metālu koncentrācijas līmeni.

1.5.3. Tiesiskuma nostiprināšana un harmonizētas vides aizsardzības sistēmas izveidošana

Biroja darbības virziens "*Tiesiskuma nostiprināšana un harmonizētas vides aizsardzības sistēmas izveidošana*" mērķis ir nostiprināt tiesiskumu, harmonizētu normatīvo aktu piemērošanu un efektīvu pilsonisko līdzdalību ar vides aizsardzību saistītos jautājumos.

Virziens ietver uzdevumus apstrīdēto VARAM / KEM padotības iestāžu amatpersonu izdoto administratīvo aktu un faktiskās rīcības tiesiskuma pārskatīšanas un pārstāvības administratīvajās tiesās nodrošināšanu normatīvajos aktos noteiktajās jomās, kā arī uzdevumus komunikācijas ar sabiedrību un vides izplatīšanas jomās atbilstoši tālāk raksturotajam.

Apstrīdēto administratīvo aktu vides aizsardzības un sabiedrības līdzdalības tiesību vai tiesību uz vides informāciju pārkāpumu izskatīšanas nodrošināšanas mērķis ir nodrošināt tiesību normu precīzu un efektīvu piemērošanu publiski tiesiskajās attiecībās, kā arī nodrošināt demokrātiskas valsts pamatprincipu ievērošanu attiecībās starp valsts iestādēm un privātpersonām. Vides aizsardzības sistēmā ir izveidota kārtība, kādā Latvijas iedzīvotājiem ir tiesības vērsties ar iesniegumiem, kuros ietverti lūgumi, sūdzības vai iebildumi par citu vides sistēmas iestāžu izdotiem administratīvajiem aktiem vai faktisko rīcību, kā arī sabiedrības

līdzdalības tiesībām un tiesībām uz vides informāciju pārkāpumiem, lai tie tiktu pakļauti neatkarīgai un objektīvai izmeklēšanai.

Vairākos normatīvos aktos Birojam deleģētas augstākās iestādes funkcijas Administratīvā procesa likuma izpratnē iepriekš minētā mērķa sasniegšanai. Birojā ir tiesības vērsties ikvienai fiziskajai un juridiskajai personai, kā arī personu apvienībām ar iesniegumiem vai sūdzībām un saņemt atbildi pēc būtības. Birojam deleģētās funkcijas apstrīdēšanas iesniegumu izskatīšanas jomā ir sākotnējās administratīvās lietas izskatīšana pēc būtības turpinājums, kā arī lēmuma sagatavošana par apstrīdēto administratīvo aktu vai faktisko rīcību vai sabiedrības līdzdalības tiesību vai tiesību uz vides informāciju pārkāpumu Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā. Gadījumos, kad par Biroja pieņemtajiem lēmumiem tiek iesniegti pieteikumi administratīvajās tiesās, Birojs sagatavo atbilstošu dokumentāciju, tai skaitā rakstveida paskaidrojumus, administratīvo lietu, u.c. un nodrošina pārstāvniecību visās administratīvās tiesas instancēs.

Vides informācijas sagatavošanas, izplatīšanas un sabiedrības izpratnes palielināšanas par vides jautājumiem mērķis ir vides informācijas sagatavošana un izplatīšana atbilstoši Vides aizsardzības likumam, likumam „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, likumam „Par piesārņojumu”, Iepakojuma likumam, un Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumiem Nr. 131 „Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi”, kā arī Orhūsas konvencijai.

2. Finanšu resursi un iestādes darbības rezultāti

2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums

Pārskata periodā Birojs savas funkcijas veic VARAM budžeta programmas “Vides politikas īstenošana” apakšprogrammas “Vides pārraudzības valsts birojs” (kods 23.02.00) un KEM budžeta programmas “Vides politikas īstenošana” apakšprogrammas “Vides pārraudzības valsts birojs” (kods 23.02.00), kā arī apakšprogrammas 21.13.00. “NOZARES VIDES PROJEKTI” piešķirto finansējumu ietvaros un savu darbību nodrošina no valsts budžeta līdzekļiem.

Apakšprogrammas 21.13.00. “NOZARES VIDES PROJEKTI” ietvaros 2024. gadā Birojs realizējis divus projektus: 1) projekts “ “Izglītojoša kampaņa brīvprātīgo vides instrumentu popularizēšanai “EMAS & ES ekomarķējums” – 2024.gads”” (projekta reģistrācijas Nr. 1-08/50/2024); 2) projekts “ “Kompetenču laboratorija VPVB – 2024.gads”” (projekta reģistrācijas Nr. 1-08/39/2024)..

Valsts piešķirtais finansējums Biroja funkciju un pienākumu izpildei 2024. gadā, kā arī tā izlietojums Biroja darbības nodrošināšanai norādīts šī pārskata 1. tabulā.

1. tabula

Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums, *euro*

	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
			Apstiprināts likumā	Faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	573 044	599 234	576 507
1.1.	Dotācijas	571 531	575 187	574 813
1.2.	Maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	1 513	24 047	1 694
2.	Izdevumi (kopā)	572 714	599 234	576 366
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	568 111	598 096	575 229
2.1.1.	Kārtējie izdevumi	568 063	598 096	575 229
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	4 603	1 138	1 137

2.2. Pārskata gada darbības rezultāti atbilstoši funkciju sadalījumam un to izpilde

Birojs kā publiskās pārvaldes iestāde savā darbā kā prioritāti ir izvirzījis kvalitatīvu, efektīvu un savlaicīgu funkciju izpildi. Arī 2024. gadā Birojs ar lielu pašatdevi ir turpinājis darbu pie deleģēto funkciju izpildes un mērķu sasniegšanas. Birojā arvien skaudrāk izjūtams cilvēkresursu kapacitātes un atbilstošas kvalifikācijas jaunu darbinieku trūkums, jo atalgojums neatbilst darbiniekiem izvirzāmajām prasībām, darba apjomam (darbinieku slodze ir nesamērīgi liela) un darba sarežģītības pakāpei. Risināmie jautājumi ar katru gadu kļūst apjomīgāki un sarežģītāki, jo arī vides aizsardzības jomā tiek meklēti jauni risinājumi gan tehniskiem, gan vides pārvaldības izaicinājumiem.

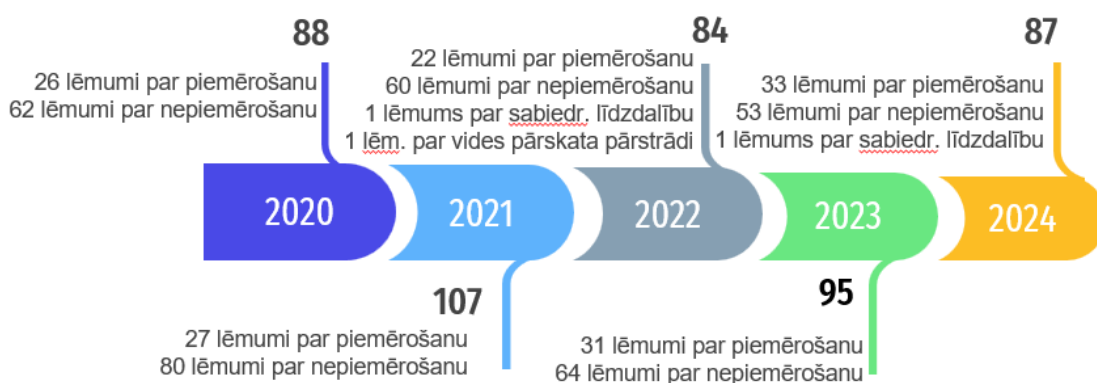
2.2.1. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

Pārskata periodā Birojs turpināja darbu pie stratēģiskā ietekmes novērtējuma pārraudzības, kā arī strādāja pie stratēģiskā ietekmes novērtējuma kvalitātes un efektivitātes uzlabošanas. 2024. gadā kopumā izvērtēti 86 plānošanas dokumentu izstrādātāju iesniegumi un viens sabiedrības iesniegtais iesniegums par sabiedrības līdzdalības tiesību iespējamo pārkāpumu plānošanas dokumenta stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesā, kā arī sagatavoti un pieņemti lēmumi par stratēģiskā ietekmes novērtējuma procedūras piemērošanu vai nepiemērošanu (skatīt 2. attēlu):

- 33 gadījumos pieņemti lēmumi par stratēģiskā ietekmes novērtējuma procedūras piemērošanu;
- 53 gadījumos pieņemti lēmumi par stratēģiskā ietekmes novērtējuma procedūras nepiemērošanu.
- vienā gadījumā pieņemts lēmums par sabiedrības līdzdalības tiesību iespējamo pārkāpumu plānošanas dokumenta stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesā.

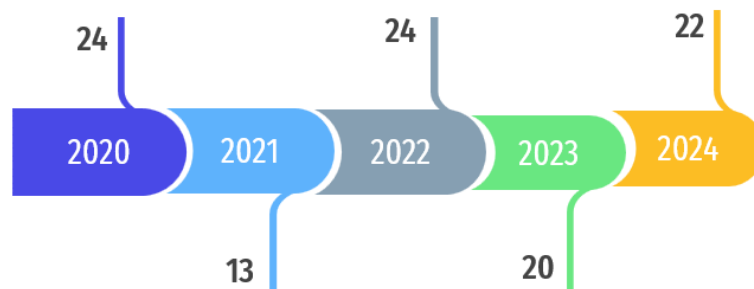
Šajā gadā Birojā iesniegti iesniegumi lēmuma pieņemšanai par stratēģiskā ietekmes novērtējuma piemērošanu vai nepiemērošanu galvenokārt pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem (teritoriju plānojumiem, lokālpilānojumiem, detālpilānojumiem, tematiskajiem plānojumiem) un reģionāliem atkritumu apsaimniekošanas plāniem).

No 86 lēmumiem par stratēģiskā ietekmes novērtējuma piemērošanu / nepiemērošanu par stratēģiskā ietekmes novērtējuma nepieciešamību tika pieņemti - 61 lēmums par dažāda veida lokālpilānojumiem, 13 lēmumi par dažāda veida detālpilānojumiem, divi lēmumi par attīstības programmām, divi lēmumi par ministriju plānošanas dokumentiem. Saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā noteikto, Latvijā pašvaldības uzsāka jaunu teritorijas plānojumu izstrādi. Birojs izvērtēja stratēģiskā ietekmes novērtējuma nepieciešamību 8 novadu teritorijas plānojumiem un pieņēma 6 lēmumus par stratēģiskā ietekmes novērtējuma nepieciešamību.

2. attēls. Vides pārraudzības valsts biroja stratēģiskā ietekmes novērtējuma procedūrā izdoto lēmumu statistika

Pārskata periodā sagatavoti atzinumi par 22 plānošanas dokumentu vides pārskatiem (skatīt 3. attēlu), tai skaitā 19 vides pārskati ir par pašvaldību teritoriju attīstības plānošanas dokumentiem, trīs – par reģionāliem atkritumu apsaimniekošanas plāniem.

3. attēls. Vides pārraudzības valsts biroja stratēģiskā ietekmes novērtējuma procedūrā izdoto atzinumu par plānošanas dokumentu vides pārskatiem statistika

Pārskata periodā Birojs turpināja darbu arī pie stratēģiskā ietekmes novērtējuma kvalitātes un efektivitātes uzlabošanas, kas ietver darbu gan ar plānošanas dokumentu, gan vides pārskatu izstrādātājiem, kā arī institūcijām, sabiedrību un nevalstiskajām organizācijām. Individuāli konsultētas ministrijas, pašvaldības, konsultāciju sniedzēju uzņēmēj sabiedrības par stratēģiskā ietekmes novērtējuma metodēm un vides pārskata sagatavošanu, kā arī informēti iedzīvotāji par stratēģiskā ietekmes novērtējuma būtību un viņu iespējām piedalīties vides jautājumu risināšanā gan reģionālā līmenī, gan valstī kopumā.

Pārskata periodā kopumā vides pārskatu kvalitāte lielākajā daļā ir labā līmenī, tomēr nepietiekoši tiek izmantota analītiska pieeja stratēģiskā ietekmes novērtējumā, nesasaistot esošās situācijas vērtējumu ar plānošanas dokumentā no jauna plānotajām darbībām, kā arī daudzviet vienkāršoti attiecoties pret iespējamo plānošanas risinājumu alternatīvām. Līdz ar to netiek pilnībā izmantotas stratēģiskā novērtējuma sniegtās iespējas, analizējot būtiskās ietekmes uz vidi un rodot atbilstošus risinājumus plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmes uz vidi mazināšanai.

Risinājumu meklēšana un atrašana ir lielā mērā saistīta arī ar plānošanas dokumenta izstrādātāja ieinteresētību un vēlēšanos integrēt lēmumu pieņemšanā vides apsvērumus, bet bez tās iespējams nodrošināt tikai formālu atbilstību saistošajām prasībām vides jomā.

Birojs uzteic vides un veselības institūciju ieguldījumu stratēģiskā ietekmes novērtējuma procesa virzībā, piedaloties konsultāciju procesā un atzinumu sagatavošanā. Būtiska loma ir arī nevalstiskām organizācijām un aktīvai sabiedrības līdzdalībai. Speciālistu, sabiedrības un nevalstisko organizāciju pārstāvju izteiktie konstruktīvie priekšlikumi var palīdzēt plānošanas dokumentu izstrādātājiem atrast videi draudzīgākus un līdz ar to arī ilgtspējīgākus attīstības risinājumus. Birojs aicina visām iesaistītajām pusēm izteikt savus priekšlikumus savlaicīgi, ievērojot sabiedriskās apspriešanas izsludinātos termiņus, lai plānošanas dokumenta izstrādātājs tos varētu apkopot, veikt nepieciešamās izmaiņas vai sniegt savus skaidrojumus.

Pārskata periodā Birojā ir iesniegti 19 plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringa ziņojumi. Plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa mērķis ir konstatēt plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi, kā arī, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā. Biroja tīmekļvietnē (<https://www.eva.gov.lv/lv/monitoringa-zinojumi>) ir ievietots Biroja darbinieku sagatavots metodiskais materiāls monitoringa veikšanai un monitoringa ziņojuma sagatavošanai, kam ir izpratni veicinošs raksturs.

2024. gadā Birojs nodrošināja arī stratēģiskā ietekmes novērtējuma pārrobežu konsultācijas un valsts interešu pārstāvību septiņu plānošanas dokumentu stratēģiskā ietekmes novērtējuma pārrobežu konsultācijās kā ietekmētai valstij, tajā skaitā nodrošinot informācijas pieejamību Biroja tīmekļvietnē:

- “Jaunas stratēģiskās aizsargājamās jūras teritorijas Dānijas ūdeņos” (Dānijas Karaliste);
- “Inženierinfrastruktūras attīstībai nepieciešamo teritoriju sagatavošana Lietuvas Republikas teritoriālo ūdeņu un/vai Lietuvas Republikas ekskluzīvās ekonomiskās zonas Baltijas jūrā daļās plānoto atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ražošanas elektrostaciju pieslēgšanai elektroenerģijas pārvades tīklam” (Lietuvas Republika);
- Vācijas Federatīvās Republikas ekskluzīvās ekonomiskās zonas Ziemeļjūrā un Baltijas jūrā teritorijas attīstības plāna grozījumi un papildinājumi;
- “Valgas novada teritorijas plānojums vēja parka un tā infrastruktūras izbūvei (Igaunijas Republika);
- Lēnes – Harju (Lääne-Harju) pagasta teritorijas plānojums radioaktīvo atkritumu galīgās noglabāšanas vietas izveidei (Igaunijas Republika);
- Dānijas jūras telpiskā plāna grozījumi;
- Zviedrijas jūras telpiskā plānojumā Botnijas līcim, Baltijas jūrai un Skagerakam/Kategatam grozījumi.

2024. gadā Birojs nodrošināja stratēģiskā ietekmes novērtējuma pārrobežu konsultācijas kā ietekmes izcelsmes valstij plānošanas dokumenta “Lokālpārrobežu vēja parkam “Lode”, Lodes pagastā, Valmieras novadā” un stratēģiskā ietekmes novērtējuma ietvaros.

Informācija par Biroja izdotajiem lēmumiem par stratēģiskā ietekmes novērtējuma piemērošanu / nepiemērošanu un izdotajiem plānošanas dokumentu vides pārskatu atzinumiem, kā arī pārrobežu konsultācijām un citām darbības jomas aktualitātēm ievietota Biroja tīmekļvietnē (<https://www.eva.gov.lv/lv>), sadaļā Darbības jomas - Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (<https://www.eva.gov.lv/lv/darbibas-jomas-strategiskais-ietekmes-uz-vidi-novertejums>) un Aktuāli - Pārrobežu stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (<https://www.eva.gov.lv/lv/parrobezu-strategiskais-ietekmes-uz-vidi-novertejums>).

2.2.2. Ietekmes uz vidi novērtējums un NATURA 2000 teritoriju novērtējums

2024. gadā vērojama tendence palielināties Birojā iesniegtajam attīstības projektu skaitam, kas saistīti ar klimata un enerģētikas sektoru. Tiek plānota gan sauszemes, gan atkrastes jeb jūras vēja parku būvniecība, kā arī lielāku parametru vēja elektrostaciju būvniecība. Vēja parki tiek plānoti ne tikai Latvijas teritorijā, bet arī citu valstu teritorijās ar iespējamu ietekmi uz Latvijas teritoriju, tādēļ nozīmīgi ir nodrošināt Latvijas interešu pārstāvību pārrobežu ietekmes uz vidi konsultāciju procesā.

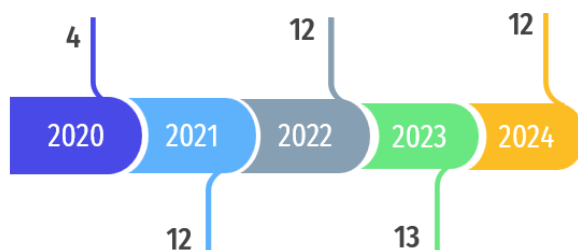
Novērojams, ka arvien biežāk ir paredzētās darbības, kuru ietekmes sabiedriskajā apspriešanā viedokli izsaka un piedalās liels cilvēku skaits, kas vērtējams pozitīvi, jo sabiedrības līdzdalība ir nozīmīgs procedūras elements. Tomēr sabiedrības attieksme rada izaicinājumus gala lēmumu pieņemējiem, jo sabiedrība, lielākoties, ir pilnībā pret projektu īstenošanu un nav vērsta uz kompromisu.

Pārskata periodā izvērtēti 83 iesniegumi par paredzētajām darbībām. Attiecībā uz jaunām paredzētajām darbībām, kurām piemērojama un uzsākama ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, 2024. gadā, Birojs ir pieņēmis 35 lēmumus. Paredzēto darbību ietekmes uz vidi novērtējuma procesa ietvaros Birojs papildus ir izdevis 28 lēmumus - par grozījumiem programmās, 15 lēmumus par grozījumiem jau pieņemtajos lēmumos, trīs lēmumus par uzsākama ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu pārstrādāšanu un vienu lēmumu par uzsākama ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru apvienošanu un vienu lēmumu par tehniskas

klūdas labošanu. Birojs 43 paredzētajām darbībām izdevis programmas ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanai (tajā skaitā 30 vēja parku būvniecībai). Līdz ar to, ņemot vērā ģeopolitisko stāvokli, turpmākajos gados prognozējams aizvien intensīvāks Biroja darbs pie vēja elektrostaciju ietekmes uz vidi novērtējuma.

Kopumā 2024. gadā izvērtēti 36 ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumi atbilstoši likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumiem Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību”, tā rezultātā izdoti 12 atzinumi par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumiem atbilstoši likuma 20. panta desmitā daļai, 21 ziņojums nodots papildināšanai atbilstoši likuma 20. panta trešajai daļai un trīs ziņojumi nodoti pārstrādei atbilstoši likuma 20. panta ceturtajai daļai (skatīt 4. attēlu).

4. attēls. Vides pārraudzības valsts biroja izdotu atzinumu par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumiem statistika

Pārskatā periodā izdoti atzinumi šādu paredzēto darbību veikšanai:

- derīgo izrakteņu ieguvei (četri atzinumi);
- vēja parku būvniecību (trīs atzinumi);
- ceļu infrastruktūras izbūvei (divi atzinumi)
- vistu audzēšanas un olu ražošanas kompleksa ražošanas apjomu palielināšanai (viens atzinums);
- koģenerācijas stacijas būvniecībai (viens atzinums);
- jaunu šūnu izveidi poligonā Getliņi (viens atzinums).

2024. gadā netika saņemti dokumenti par ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējuma procedūru, kā arī netika izdoti atzinumi par ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējuma ziņojumu.

Ņemot vērā izvērtēto ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu skaitu un izdotu atzinumu skaitu, var izdarīt secinājumu, ka nereti ziņojumu kvalitāte nav pietiekama, vai veiktais ietekmes novērtējums neatbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. Piemēram, vides trokšņa novērtējums tiek veikts, neievērojot normatīvajos aktos noteiktās vērtēšanas metodes, lai gan prasības ir papildus norādītas un skaidrotas arī Biroja izsniegtajā ietekmes uz vidi novērtējuma programmā. Šādos gadījumos – visi procesa dalībnieki, tostarp darbību ierosinātāji un ziņojuma izstrādātāji, sabiedrība, vides aizsardzības, veselības, kā arī citu nozaru institūcijas veikušas lielu papildu darbu, izmantojot savus ierobežotos resursus (cilvēkresursus, laika resursus, finanšu resursus). Šādos gadījumos ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra ieilgst (pagarinās), par ko Birojam nereti tiek pārmests. Biroja ieskatā ietekmes uz vidi novērtējuma rezultāts galvenokārt ir atkarīgs no paredzētās darbības ierosinātāja ieinteresētības, ieguldījuma

un spējas kvalitatīvi un atbilstoši izvirzītajām prasībām sagatavot ziņojumu, spējas korektā, reprezentatīvā un saprotamā veidā komunicēt ar iesaistīto sabiedrību.

Ietekmes novērtējuma procesā dažādu interešu sadursme ir neizbēgama, - galvenokārt tās izgaismojas starp dabas aizsardzības interesēm un ietekmi uz īpašumiem, apdzīvotām teritorijām. Visi interešu veidi ir vienlīdz nozīmīgi, Tas, kuru interešu aizsardzībai katrā konkrētajā situācijā ir dodama priekšroka, izriet no sarežģīta izsvēruma, kurā jāņem vērā gan privātpersonu individuālās, gan sabiedrības būtiskās intereses. Būtiska loma visu minēto jautājumu ievērtēšanā ir arī nevalstisko organizāciju un sabiedrības līdzdalībai. 2024. gadā vērtēti vairāki sabiedrības pārstāvju iesniegumi par iespējamiem sabiedrības līdzdalības tiesību pārkāpumiem sabiedriskajās apspriešanās un pieņemts divi lēmumi par sabiedrības līdzdalības tiesību iespējamiem pārkāpumiem (viens lēmums stratēģiskajā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros un viens lēmums ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras ietvaros). Vadoties no lietderības un samērības apsvērumiem, Birojs, pamatojoties uz likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 17. pantu un 26. panta otro daļu, nekonstatē, ka paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma apspriešanas procesā būtu pārkāptas vai ignorētas normatīvajos aktos noteiktās sabiedrības tiesības uz informāciju vai līdzdalību ietekmes uz vidi novērtējuma procesā, kas būtu par pamatu noteikt, ka veicama atkārtota ziņojuma apspriešana vai nosakāms cits priekšlikumu iesniegšanas termiņš.

Ievērojot likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un 1991. gada 25. februāra Espo Konvencijas par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā nosacījumus, Birojs, pildot kompetentās institūcijas funkcijas (Paziņojuma kontaktpunkts), ir nosūtījis paziņojumus, izvērtējis un sniedzis atbildes, kā arī pildījis citas darbības -, pārstāvot Latviju kā iespējami ietekmēto valsti, kuras teritoriju var ietekmēt paredzētās darbības ārpus Latvijas jurisdikcijā esošas teritorijas.

Pārskata periodā Birojs nodrošinājis informācijas apmaiņu, pārrobežu konsultācijas, valsts interešu pārstāvību 21 pārrobežu ietekmes uz vidi novērtējuma projektos kā ietekmētai valstij, un informācijas pieejamību Biroja tīmekļvietnē par pārrobežu konsultāciju procesu, piemēram,

- Lietuvas Republikas otrā atkrastes vēja parka projektam un Ignalinas AES demontāžas projektiem,
- Igaunijas Republikas atkrastes vēja parka projektiem (atkrastes vēja elektrostaciju parkam 2.1. un 2.2. apgabalā Baltijas jūras ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā, Pirmajā un Otrajā apgabalā Rīgas jūras līcī, atkrastes vēja parku “Liivi 1” un “Liivi 2” būvniecība Rīgas jūras līcī, ELWIND (Igaunija)), smilts ieguves projektam, Eiropas standarta platuma dzelzceļa līnijas „Rail Baltica” posma “Pērnavā – Igaunijas - Latvijas robeža” sektorā “Kabli – Igaunijas - Latvijas robeža” būvniecībai Pērnavas apriņķī,
- Polijas Republikas atkrastes vēja parka projektam “Baltica-1+”,
- Ungārijas atomelektrostācijas Paks ekspluatācijas darbības termiņa pagarināšanai,
- Somijas Republikas atomelektrostācijas “Olkiluoto” kodolreaktoru “Olkiluoto 1” un “Olkiluoto 2” ekspluatācijas un maksimālās termiskās jaudas palielināšanai,
- Zviedrijas Karalistes atkrastes vēja parkiem (Kapheira, Neptuni, Elionor) un plānotajiem Baltijas jūras seismiskajiem pētījumiem un ģeoloģiskai izpētei Baltijas jūrā,
- Dānijas Karalistes paredzētajai darbībai “Austrumu apvedceļš”.

2024. gadā Birojs nodrošināja pārrobežu konsultācijas, informācijas apmaiņu piecos ietekmes uz vidi novērtējuma projektos kā ietekmes izcelsmes valstij:

- Vēja parka “Lode” būvniecības Valmieras novada Lodes un Ipiķu pagastos (ietekmētā valsts Igaunijas Republika),
- Vēja elektrostaciju parka “Valmiera - Valka” un tā saistītās infrastruktūras projekta īstenošanas Valmieras novada Plāņu pagastā un Valkas novada Vijciema un Valkas pagastos (ietekmētā valsts Igaunijas Republika),
- Vēja parka “Limbaži” un tā saistītās infrastruktūras projekta īstenošana Limbažu novada Salacgrīvas un Viļķenes pagastos (ietekmētā valsts Igaunijas Republika),
- Atkrastes vēja parks “Elwind. Latvija” (ietekmētās valstis Igaunijas Republika, Somijas Republika, Zviedrijas Karaliste, Dānijas Karaliste, Polijas Republika),
- Jaunas 330 kV elektropārvades līnijas Ventspils (LV) – Brocēni (LV) – Varduva/Telši (LT) izbūve Latvijas teritorijā (potenciāli ietekmētā valsts Lietuvas Republika),
- Tunkūnu cūku fermas paplašināšana (ietekmētā valsts Lietuvas Republika).

Informācija par Biroja pārrobežu konsultācijām un citām darbības jomas aktualitātēm ievietota Biroja tīmekļvietnē (<https://www.eva.gov.lv/lv>), sadaļā Pārrobežu ietekmes uz vidi novērtējums (<https://www.eva.gov.lv/lv/parrobezu-ietekmes-uz-vidi-novertejumu-projekti>).

2.2.3. Piesārņojum integrēta novērtēšana un kontrole

Pārskata periodā Birojs ir turpinājis darbu pie uzdevumu pildīšanas atbilstoši likumā “Par piesārņojumu” noteiktajam. Biroja tīmekļvietnes sadaļā *Noderīgi* publicēta informācija par Eiropas Komisijas apstiprinātajiem nozaru LPTP vadlīniju dokumentiem.

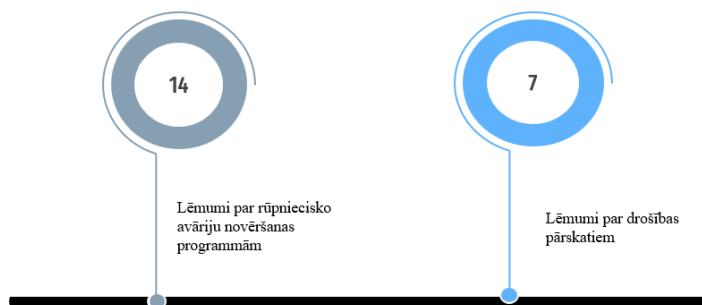
Pamatojoties uz 2021. gada 2. jūlijā noslēgto sadarbības līgumu starp Biroju un Dienestu, atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 54. panta pirmajai, piektajai daļai un šā likuma 61. pantam, veiksmīgi turpinās likuma “Par piesārņojumu” 48. panta 4. punkta efektīva izpilde, nodrošinot publiski pieejamu A un B kategorijas piesārņojošo darbību atļauju reģistru, kas bez maksas ir pieejams jebkurai personai.

2.2.4. Rūpniecisko avāriju riska novērtēšana

Pārskata periodā Birojā turpinājās rūpniecisko avāriju riska novērtēšana saskaņā ar normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

2024. gadā izveidotas 28 Rūpniecisko avāriju riska izvērtējuma komisijas uzņēmumu iesniegtās dokumentācijas izvērtēšanai. Pārskata periodā organizēts un vadīts 23 Rūpniecisko avāriju riska komisiju darbs (skatīt 5. attēlu).

2024. gadā Birojā saņemtas un kopsummā izvērtēta 2 rūpniecisko avāriju novēršanas programmas un drošības pārskata, tajā skaitā arī papildinājumu esošajās programmās un pārskatos atbilstība Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 „Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi” prasībām.

5 .attēls. Vides pārraudzības valsts biroja pieņemto lēmumu skaits par objektu rūpniecisko avāriju novēršanas programmām un drošības pārskatiem

Izvērtējumos par rūpniecisko avāriju novēršanas programmām un drošības pārskatiem ietverti nosacījumi par papildu pasākumiem, kas objektu (uzņēmumu) atbildīgajām personām jāveic, lai samazinātu rūpniecisko avāriju riska draudus un palielinātu vides un cilvēku drošību. Rūpniecisko avāriju riska novēršanas dokumentāciju novērtējumi tiek regulāri aktualizēti, tādējādi izpildot Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Direktīvas 2012/18/ES par lielu ar bīstamām vielām saistītu avāriju risku pārvaldību, ar kuru groza un vēlāk atceļ Padomes Direktīvu 96/82/EK (turpmāk – Direktīva - 2012/18/ES), prasības.

Saskaņā ar objektu atbildīgo personu un Dienesta sniegto informāciju izveidots un regulāri aktualizēts to objektu saraksts, kuriem Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 „Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi” noteiktajā kārtībā un termiņos Birojā jāiesniedz rūpniecisko avāriju novēršanas programmas vai drošības pārskati. Saraksts ievietots Biroja tīmekļvietnē (<https://www.eva.gov.lv/lv/objektu-saraksts-kuriem-jaizstrada-rupniecisko-avariju-noversanas-programma-vai-drosibas-parskats-un-civilas-aizsardzibas-plans>) sadaļā Darbības jomas – Rūpniecisko avāriju riska novērtējums.

Pārskata periodā nodrošināta arī informācijas sniegšana Eiropas Komisijas datubāzē par objektiem, uz kuriem attiecas Direktīvas 2012/18/ES prasības – saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 1. marta noteikumu Nr. 131 “Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi” 108. punkta prasībām. Nodrošināta arī informācijas sniegšana Inspire datubāzē par objektiem, uz kuriem attiecas šī Direktīva 2012/18/ES.

Nodrošināta Latvijas dalība konvencijas par rūpniecisko avāriju pārrobežu iedarbību ekspertu sanāksmē un seminārā par pārrobežu iedarbības riskiem, kā arī dalība Direktīvas 2012/18/ES dalībvalstu sanāksmē un ekspertu seminārā.

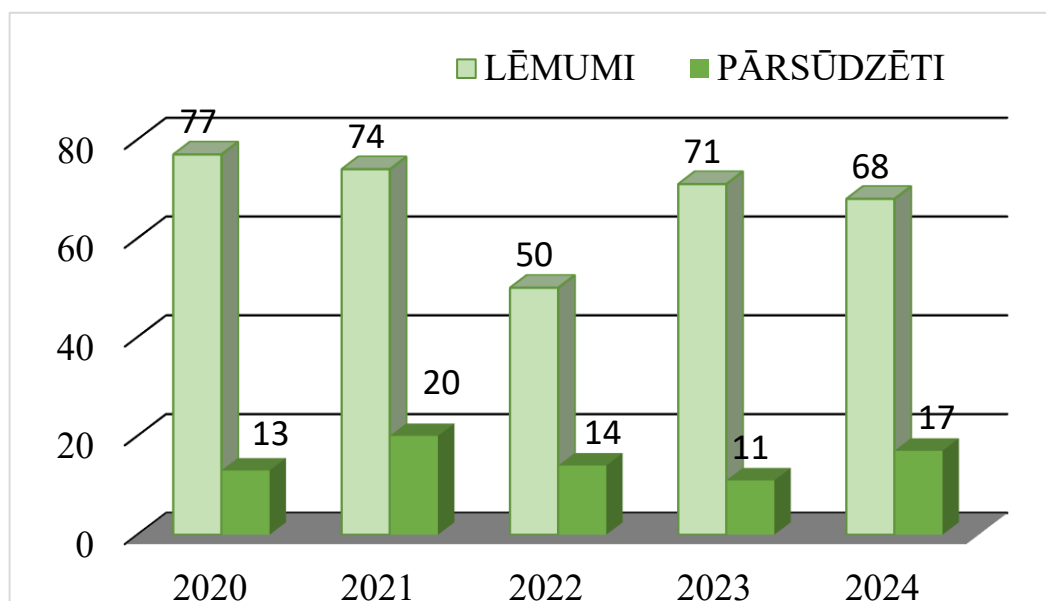
2.2.5. Iesniegumu izskatīšana

Vides aizsardzības sistēmā ir izveidota kārtība, kādā iedzīvotājiem ir tiesības vērsties ar iesniegumiem Birojā par apstrīdētajiem VARAM / KEM padotības iestāžu izdotajiem administratīvajiem aktiem vai faktisko rīcību vides aizsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos. Sabiedrībai ir tiesības vērsties arī Birojā par sabiedrības līdzdalības tiesību pārkāpumiem un tiesībām uz vides informāciju pārkāpumiem. Ar Ministru kabineta 2004. gada 6. janvāra noteikumu Nr. 4 “Vides pārraudzības valsts biroja nolikums” 2.¹ punktu Birojam ir deleģētas augstākās iestādes funkcijas Administratīvā procesa likuma 1. panta otrās daļas izpratnē, lai administratīvie akti un faktiskās rīcības tiktu pakļautas neatkarīgai un objektīvai pirmstiesas izmeklēšanai.

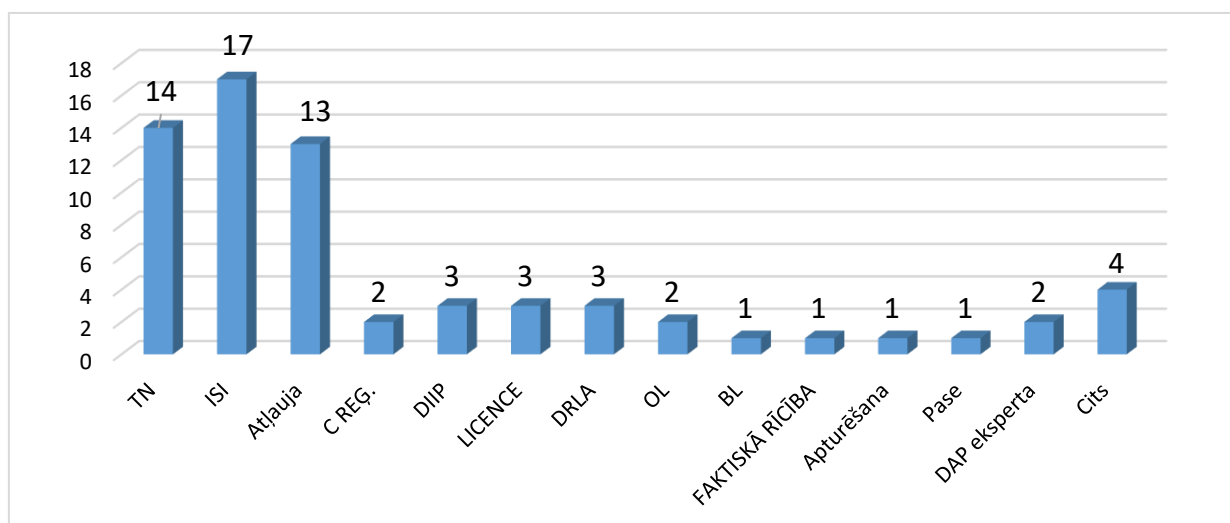
2024. gadā izdoti 68 lēmumi administratīvajās lietās. Šī kompetences joma Birojā ir kļuvusi jau par tradicionālu un patstāvīgu darbības virzienu, kas prasa gan rūpīgu un sistemātisku darba ieguldījumu, gan lielu atbildību, augstu profesionalitāti un mērķtiecību.

Ar lēmumu izdošanu Birojs sekmē VARAM / KEM padotībā esošo iestāžu vienotu pieeju nosacījumu izvirzīšanā dažādās vides aizsardzības jomās, ņemot vērā arī konkrētās plānotās darbības atrašanās vietu, raksturu un apjomu, kā arī nostiprina izpratni par vides aizsardzības tiesību aktu un Administratīvā procesa likuma materiālo un procesuālo tiesību normu piemērošanu.

6. attēls. Vides pārraudzības valsts biroja izdoto administratīvo aktu statistika

Birojā pārsvarā izskatītās sūdzības (iesniegumi) un pieņemtie lēmumi saistīti ar dažādiem apstrīdētiem Dienesta un Dabas aizsardzības pārvaldes amatpersonu izsniegtiem administratīvajiem aktiem (skatīt 7. attēlu)

7. attēls. Vides pārraudzības valsts biroja 2024. gadā izdoto administratīvo aktu sadalījums pa jomām

TN – tehniskie noteikumi, atteikums izsniegt TN;

ISI – ietekmes sākotnējais izvērtējums, t.sk. atteikums veikt ietekmes sākotnējo izvērtējumu;
ATĻAUJA – A, B kategorijas atļauja;
C REĢ. – C kategorijas reģistrācija;
DIIP – derīgo izrakteņu ieguves projekts
LICENCE – zemes dzīļu izmantošanas licence;
DRLA – dabas resursu lietošanas atļauja;
OL – lēmums par operatora konstatēšanu;
BL – lēmums par būvprojekta saskaņošanu;
FAKTISKĀ RĪCĪBA – Valsts vides dienesta (VVD) un Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) faktiskā rīcība;
Apturēšana – lēmums par iekārtas darbības apturēšanu;
Pase – derīgo izrakteņu atradnes pase;
DAP EKSPERTA – Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) eksperta sertifikāta derīguma termiņa pagarināšana un atteikums piešķirt eksperta sertifikātu
CITS – citi lēmumi, kas saistīti ar VVD izdotajiem AA.

Lietas objektīvai izskatīšanai un argumentēta lēmuma pieņemšanai tiek iesaistīti visi administratīvā procesa dalībnieki, nepieciešamības gadījumā iegūta papildu informācija un risināti problēmjautājumi, pārrunās iesaistot visas ieinteresētās puses.

Jāatzīmē, ka izskatāmās sūdzības ar katru gadu kļūst arvien komplicētākas, iebildumi tiek izteikti citu starpā par piesārņojošo vielu aprēķiniem un citiem specifiskiem, tehniskiem jautājumiem, kuru objektīva izvērtēšana nereti prasa ievērojamus laika un cilvēku resursus.

2024. gadā Birojs ir turpinājis pārstāvēt vides aizsardzības iestāžu intereses arī administratīvajās tiesās. Pārskata periodā 34 administratīvajās lietās Birojs ir sagatavojis un iesniedzis administratīvajai tiesai 54 rakstveida paskaidrojumus, tajā skaitā atbilstošus dokumentus un administratīvās lietas materiālus.

Kopumā 2024. gadā saistībā ar Biroja izdotajiem lēmumiem ir notikušas 48 administratīvo tiesu sēdes, tajā skaitā 23 Administratīvās rajona tiesu sēdes un 24 Administratīvās apgabaltiesas sēdes un viena – Augstākās tiesas sēde. Birojs tiešsaistē (*Microsoft Teams vidē*) pārstāvēts 11 tiesu sēdēs (Administratīvā rajona tiesas sēde) un klātienē 12 tiesas sēdēs (Administratīvā rajona tiesa – 8, Administratīvā apgabaltiesa – 4).

Būtiski lielākajā daļā no administratīvo tiesu nolēmumiem (90 %) sasniegts Birojam un vides aizsardzības sistēmai labvēlīgs rezultāts.

2024. gadā aktualizēta un Biroja tīmekļvietnē (<https://www.eva.gov.lv/lv/statistika>), sadaļā Par mums apakšsadaļā Publikācijas un pārskati publiskota statistika par Birojā izdotajiem apstrīdētajiem VARAM / KEM padotības iestāžu administratīvajiem aktiem un tiesvedības gaitu.

2.2.6. Vides informācijas izplatīšana

Pārskata periodā Birojs veica virkni pasākumu tīmekļvietnes satura uzlabojumiem. Pārskata periodā tika turpināta informācijas sagatavošana un izplatīšana gan aktīvā veidā, sniedzot ieinteresētajām personām informāciju rakstveidā vai mutiski, kā arī ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību, gan arī pasīvā veidā – informāciju ievietojot tīmekļvietnē (<https://www.eva.gov.lv/lv>).

Tīmekļvietnē sabiedrība var iepazīties ar aktuālu informāciju par Biroja pamatfunkciju nodrošināšanu un iegūt sev nepieciešamo informāciju par Biroja darbības jomām. Tīmekļvietnē informācija tiek regulāri atjaunota, ņemot vērā gan informācijas specifiku, gan arī normatīvo aktu regulējumu par informācijas sniegšanu sabiedrībai.

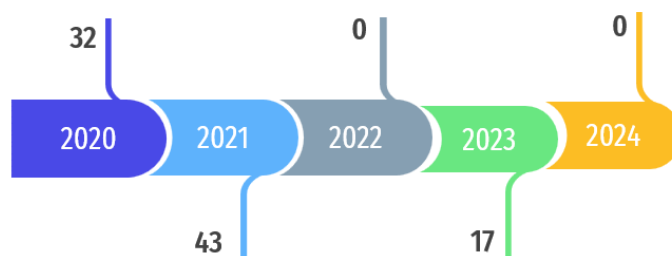
2.2.7. Eiropas Savienības ekomarķējuma koordinācija

2024. gadā Birojs sekmīgi turpinājis iepriekšējos gados uzsākto darbu pie Eiropas Savienības ekomarķējuma piešķiršanas programmas koordinācijas Latvijā, darbojoties kā

ekomarkējuma kompetentā iestāde. Biroja funkcijas šajā jomā saistītas gan ar pretendentu iesniegto produktu atbilstības ekomarkējuma kritērijiem novērtējumu, gan ekomarkējuma licenču piešķiršanu, gan ekomarkējuma lietošanas uzraudzību. Kompetenču lokā ietilpst arī pasākumu realizācija ekomarkējuma popularizēšanai, ražotāju informēšanai un sabiedrības izglītošanai par videi draudzīgu preču un pakalpojumu patēriņu.

2024. gadā iesākta divu iesniegumu Eiropas Savienības ekomarkējuma saņemšanai produktu grupā “iekšdarbiem un ārdarbiem paredzētās krāsas un lakas” izskatīšana. Jauni lēmumi par Eiropas Savienības ekomarkējuma piešķiršanu nav pieņemti.

8. attēls. Statistika par produktiem, kam piešķirts ES ekomarkējums līdz 2024. gadam

Sniegtas virkne konsultācijas (elektroniski un mutiski) uzņēmējiem un konsultantiem saistībā ar Eiropas Savienības ekomarkējumu un tā piešķiršanu smaržvielā, kokmateriālu, iekštelpu un ārtelpu krāsā, sadzīves produktu un kosmētisko līdzekļu jomās.

Aktuālā informācija par piešķirtajiem ES ekomarkējumiem pieejama Biroja tīmekļvietnes sadaļā Darbības jomas – Eiropas Savienības ekomarkējuma piešķiršana (<https://www.eva.gov.lv/lv/eiropas-savienibas-ekomarkejuma-pieskirsana>).

Birojs 2024. gadā savas kompetences ietvaros regulāri iesaistījās ES ekomarkējuma kompetento iestāžu virtuālajā forumā un lēmumu pieņemšanā. Birojs piedalījās regulārajās sanāksmēs - ES ekomarkējuma kompetento iestāžu (*EU Ecolabel Competent Body Forum*) sanāksmēs un Eiropas Savienības Ekomarkējuma valdes (*European Union Ecolabelling Board*), un regulējošās komitejas (*EU Ecolabelling Regulatory Committee*) sanāksmēs.

Birojs piedalījās arī citās neregulārās specifiskiem mērķiem izveidotās darba grupas sanāksmēs, piemēram Eiropas Savienības ekomarkējuma komunikācijas darba grupā (*EU Ecolabel Communication Task Force*), kritēriju pārskatīšanas darba grupa iekšdarbu un ārdarbu laku un krāsā produktu grupā, mazgāšanas līdzekļu produktu grupās. Birojs piedalījās vairākos Eiropas Komisijas un Biroja organizētos semināros, lai veicinātu Ekomarkējuma regulā noteikto funkciju izpildi.

Papildu pamatfunkciju veikšanai Eiropas Savienības Ekomarkējuma jomā Birojs, piesaistot papildu finansējumu no Latvijas budžeta apakšprogrammas 21.13.00. “NOZARES VIDES PROJEKTI” līdzekļiem projekta “Izglītojoša kampaņa brīvprātīgo vides instrumentu popularizēšanai “EMAS & ES ekomarkējums” (projekta reģistrācijas Nr. 1-08/50/2024) ietvaros organizēja konferenci “ES ekomarkējums un aprites ekonomika”, Konferencē tika diskutēts par šādām tēmām:

- vides instrumentu nozīme aprites ekonomikas mērķu sasniegšanā,
- patērētāju iedrošināšana pārejai uz aprites ekonomiku,
- uzņēmumu pieredzes stāsti par sertificētu ekomarkējumu iegūšanu un izmantošanu, pievēršot uzmanību arī ūdens vides noturīgumam.

2.2.8. Vides vadības un audita sistēmas (EMAS) ieviešana

2024. gadā pastāvīgi uzturēta informācija tīmekļvietnē par EMAS sistēmu un reģistrācijas piešķiršanas nosacījumiem, sniegtas nepieciešamās konsultācijas interesentiem.

Lai uzturētu sabiedrības un uzņēmēju interesi par EMAS, projekta *“Izglītojoša kampaņa brīvprātīgo vides instrumentu popularizēšanai “EMAS & ES ekomarķējums”* (projekta reģistrācijas Nr. 1-08/50/2024) ietvaros tika organizēta konference “EMAS un korporatīvā ilgtspēja”, kurā ar savu pieredzi korporatīvajā ilgtspējā un vides pārvaldībā dalījās eksperti no finanšu, ekonomikas, vides aizsardzības un citām jomām.

Lai veidotu brīvprātīgās vides sistēmas par pievilcīgiem tirgus un konkurētspējas instrumentiem, projekta *“Izglītojoša kampaņa “Iepazīsti EMAS”*” ietvaros 2022.gadā tika izstrādāta arī EMAS koncepcija (EMAS attīstības stratēģija un rīcības politika 2023. - 2025. gadam) (turpmāk – Koncepcija), kas ietver EMAS problēmjautājumu izvērtējumu un risinājumus / priekšlikumus konkrētiem pasākumiem ar norādi uz iespējamiem riskiem un izmaksām. Koncepcija pieejama Biroja tīmekļvietnes sadaļā Par mums – Projekti (<https://www.eva.gov.lv/lv/projekts/izglitojosa-kampana-iepazisti-emas>).

Lai nodrošinātu nepārtrauktu EMAS stratēģijas un rīcības politikas ieviešanu gan ekonomiskiem, gan administratīviem mēriem, kā arī turpinātu sistēmisku EMAS popularizēšanu un ieguvumu skaidrošanu sabiedrībai ir nepieciešams ne tikai atbalsta instrumentu kopums EMAS ieviešanā, bet būtiski nepieciešama arī starpministriju un starpnozaru apņemšanās.

Līdz šim valsts funkciju izpildei EMAS jomā netiek paredzēta pat šim mērķim veidota struktūrvienība. Līdz ar to trūkst gan cilvēkresursu, gan laika un finanšu resursu, ko veltīt jomai, kas ilgtermiņā būtu vērsta uz vides apziņas veidošanu un vides aizsardzību. Ņemot vērā esošo situāciju, 2022. gadā Birojs ir veicis strukturālas reformas esošā personāla kapacitātes ietvaros, izveidojot atbildīgo darbinieku Eiropas Savienības ekomarķējuma piešķiršanas jomā un EMAS jomā.

Atbildīgais Biroja darbinieks funkcijas brīvprātīgo vides iniciatīvu jomā pilda paralēli ikdienas darbam EMAS, Eiropas Savienības Ekomarķējuma un projektu vadības jomās. Birojam projekta *Izglītojoša kampaņa brīvprātīgo vides instrumentu popularizēšanai “EMAS & ES ekomarķējums”* (projekta reģistrācijas Nr. 1-08/50/2024) ietvaros bija iespēja rast papildu finansējumu un piedalīties EMAS komitejas organizētajās sēdēs (*1st Forum of Competent Bodies Meeting 2024 un Working Group of EMAS Experts*), Briselē, Beļģijā.

Zemā interese par EMAS sistēmu Latvijā saistīta arī ar akreditētu auditoru trūkumu, kas potenciālajam licences turētājam rada papildu izdevumus, ņemot vērā, ka šādu ekspertu (akreditētu auditoru) būtu jāpieaicina no citas valsts. Šo situāciju varētu mainīt pieaugošā interese par EMAS, kas sekmē arī potenciālo vides verificētāju interesi veikt akreditācijas procesu. Līdz ar to jāturpina iesāktie komunikācijas pasākumi brīvprātīgo vides iniciatīvu popularizēšanai un integrācijai normatīvajos aktos.

2.3. Budžeta programmas “Vides politikas īstenošana” apakšprogrammas “Vides pārraudzības valsts birojs” (kods 23.02.00) (VARAM) un apakšprogrammas “Vides pārraudzības valsts birojs” (kods 23.02.00) (KEM) rezultatīvo rādītāju analīze

Latvijas Republikas VARAM budžeta programmas “Vides politikas īstenošana” apakšprogrammas “Vides pārraudzības valsts birojs” (kods 23.02.00) īstenošanai 2024. gadā bija noteikti šādi rezultatīvie rādītāji:

- atzinumu skaits gadā par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumiem: plānots - 13, faktiski – 12 atzinumi (92,3 %);

- novērtēto plānošanas dokumentu un stratēģiskā ietekmes novērtējuma vides pārskatu skaits gadā: plānots – 15, faktiski – 22 (155,7 %);
- izvērtēto rūpniecisko avāriju riska samazināšanas programmu un rūpniecisko avāriju riska drošības pārskatu skaits gadā: plānots – 25, faktiski – 21 (84,0 %);
- izvērtēto VARAM / KEM institūciju amatpersonu izdoto administratīvo aktu skaits gadā: plānots – 50, faktiski – 68 (136,0 %).
- Prioritārais pasākums 2023.-2025. gadam “Valsts pārvaldes kapacitātes stiprināšana, nodrošinot stratēģiski svarīgo amata grupu atlīdzību”:
 - plānots – visiem nodarbinātajiem no 01.04.2023. mēnešalga nav zemāka par 2023. gada mēnešalgu skalas attiecīgās mēnešalgu grupas minimumu (%), faktiski – 100 %;

Visiem nodarbinātajiem no 01.04.2023. mēnešalga nav zemāka par 2023. gada mēnešalgu skalas attiecīgās mēnešalgu grupas minimumu (%). 2024. gadā visiem nodarbinātajiem mēnešalga nav zemāka par 2024. gada mēnešalgas skalas attiecīgās mēnešalgas minimumu.

- plānots - eksperti, kuri nodarbināti iestādei stratēģiski svarīgos amatos un kuriem mēnešalga tiek noteikta virs 2024. gada mēnešalgu skalas attiecīgās mēnešalgu grupas minimālā apmēra no kopējā nodarbināto skaita iestādē (%) – 100 %.

Ekspertiem, kuri nodarbināti iestādei stratēģiski svarīgos amatos un kuriem mēnešalga tiek noteikta virs 2024. gada mēnešalgu skalas attiecīgās mēnešalgu grupas minimālā apmēra no kopējā nodarbināto skaita iestādē (%). 2024. gadā trīs nodarbinātajiem jeb 18 % no nodarbināto skaita mēnešalga ir lielāka par 2024. gada mēnešalgas skalas attiecīgās mēnešalgas minimumu.

Kopumā rezultatīvie rādītāji 2024. gadā ir izpildīti sekmīgi, ņemot vērā nodarbināto mainību.

Pieņemto lēmumu par stratēģiskā ietekmes novērtējuma procedūras piemērošanu / nepiemērošanu un novērtēto plānošanas dokumentu stratēģiskā ietekmes novērtējuma vides pārskatu skaits 2024. gadā bijis vērā ņemami lielāks par prognozēto, jo pieaudzis gan pašvaldību plānošanas dokumentos veikto izmaiņu skaits, kas pārsvarā saistīts ar lokālplānojumiem, kas maina teritorijas plānojumus, izstrādi konkrētu projektu realizēšanā.

Darbu izpilde ietekmes uz vidi novērtējuma jomā tikai šķietami ir veikta par 100,0 %, jo rezultatīvais rādītājs noteikts kā pabeigtu novērtējuma procedūru skaits, kas pabeidzas ar atzinuma izsniegšanu. Kopumā vērtēti 36 ietekmes uz vidi novērtējumu ziņojumi, no kuriem 12 gadījumos tika izsniegti atzinumi, 21 gadījumā Birojs konstatēja, ka ziņojumu nepieciešams papildināt ar ietekmju novērtējumu, bet trīs gadījumos – ziņojums tika nodots pārstrādāšanai.

Darba izpilde rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas jomā izdoto izvērtējumu skaita samazinājums gadā saistīts ar iepriekšējos izvērtējumos noteiktajiem rūpniecisko avāriju riska samazināšanas programmu un rūpniecisko avāriju riska drošības pārskatu iesniegšanas termiņiem un lūgumiem tos pagarināt saistībā ar darbības izmaiņām, kas nav atkarīgs no Biroja.

Izvērtēto apstrīdēto VARAM / KEM padotības iestāžu amatpersonu izdoto administratīvo aktu skaits (68) gadā saistīts ar Biroja kā apelācijas institūcijā iesniegto sūdzību skaita iesniegšanu, kas nav atkarīgs no Biroja (salīdzinājumam: 2023. gadā izdoti 71 lēmumi, 2022. gadā – 50 lēmumi; 2021. gadā – 74 lēmumi, 2020. gadā - 77 lēmumi, 2019. gadā - 61 lēmums), no tiem 2024. gadā tiesā pārsūdzēti 25 % jeb 17 lēmumi (skatīt 6. attēlu). Līdz ar to Biroja kā pirms tiesas iestādes darbība efektīvi ir samazinājusi slogu uzņēmējdarbībai un tiesu noslodzi. Secināms, ka personas apzinās savas tiesības un ir gatavas tās aizstāvēt.

2.3.1. Darbības stratēģijā sasniedzamo rezultātu izpildes analīze 2024. gadā un valsts budžeta līdzekļu izlietojuma efektivitātes izvērtējums:

2. tabula

Darbības rezultāts un rezultatīvais rādītājs (atbilstoši Biroja pamatfunkciju realizācijai)

Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvais rādītājs
		2024. plānotais / faktiskais
Izstrādāti attīstības plāni un projekti, kas nodrošina vides kvalitāti un labvēlīgu ietekmi uz iedzīvotājiem	Attīstības plāni un projekti, kuriem savlaicīgi novērsta un samazināta nelabvēlīga ietekme un avāriju risks, gadā	96/142

3. tabula

Darbības virziens Vides ietekmes novērtējuma nodrošināšana un pilnveidošana.

Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvais rādītājs
		2024. plānotais / faktiskais
Pieņemti lēmumi par stratēģiskā ietekmes novērtējuma procedūras piemērošanu / nepiemērošanu	Pieņemto lēmumu par stratēģiskā ietekmes novērtējuma procedūras piemērošanu / nepiemērošanu skaits	55/87
Izvērtēti plānošanas dokumentu vides pārskati, izsniegti atzinumi	Izdoto plānošanas dokumentu atzinumu skaits	15/22
Izstrādātas un izdotas ietekmes uz vidi (IVN) novērtējuma programmas	Izstrādāto un izdoto IVN programmu skaits	12/43
Uzraudzītas un koordinētas ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras	Uzraudzīto un koordinēto IVN procedūru skaits	25/84
Sagatavoti un izsniegti atzinumi par ietekmes uz vidi novērtējumu ziņojumiem	Sagatavoto atzinumu par ietekmes uz vidi novērtējumu ziņojumiem skaits	13/12
Sagatavoti un izsniegti nosacījumi par ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) novērtējumu ziņojumiem	Sagatavoto nosacījumu par ietekmes uz Natura 2000 teritoriju novērtējumu ziņojumiem skaits	1/0
Sagatavoti un izsniegti atzinumi par ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) novērtējumu ziņojumiem	Sagatavoto un izsniegto atzinumu par ietekmes uz Natura 2000 novērtējumu ziņojumiem skaits	1/0

4. tabula

Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvais rādītājs
		2024. plānotais / faktiskais
Izveidotas Riska izvērtējuma komisijas uzņēmumu iesniegtās dokumentācijas izvērtēšanai	Izveidotas Riska izvērtējuma komisijas uzņēmumu iesniegtās dokumentācijas izvērtēšanai (skaits)	15/28
Sagatavoti izvērtējumi par rūpniecisko avāriju novēršanas dokumentācijām	Izvērtēto rūpniecisko avāriju riska samazināšanas programmu un rūpniecisko avāriju riska drošības pārskatu skaits gadā	25/21
Izvērtēti un piešķirti ES ekomarķējumi	Piešķirto ES ekomarķējuma (licenču skaits)	7/0
Uzņēmumu reģistrācija Eiropas Savienības Vides pārvaldības un audita sistēmā (EMAS)	Reģistrēto uzņēmumu skaits	1/0

5. tabula

Darbības virziens Tiesiskuma nostiprināšana un harmonizētas vides aizsardzības sistēmas izveidošana

Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvais rādītājs
		2024. plānotais / faktiskais
Izdoti lēmumi administratīvajās lietās	Izvērtēto VARAM institūciju amatpersonu izdoto administratīvo aktu skaits gadā	39/68

2.4. Biroja sniegtie pakalpojumi

Biroja sniegtie pakalpojumi galvenokārt ir pakalpojumi, kas izriet no Biroja pamatdarbības jomām – tie ir publiskie pakalpojumi, kas noteikti normatīvajos aktos un no tiem izrietošie dokumenti publiskās pārvaldes jomā, ko Birojs izdod adresētus privātiem un juridiskiem tiesību subjektiem. Atbilstoši pamatfunkciju sadalījumam Birojs sniedz šādus bezmaksas publiskos pakalpojumus, kas ir pieejami sabiedrībai:

1. Apstrīdēto administratīvo aktu vides aizsardzības jomā nodrošināšana.
2. Drošības pārskata vai rūpniecisko avāriju riska novēršanas programmas izvērtēšana.
3. Eiropas Savienības ekomarķējuma piešķiršana.
4. Iedzīvotāju iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšana saskaņā ar Iesniegumu likumu Biroja kompetences jomās.
5. Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras nodrošināšana.
6. Informācijas nodrošināšana par atļaujām un lēmumiem A un B kategorijas piesārņojošās darbības veikšanai.
7. Informācijas nodrošināšana par labākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem (LPTP).

8. Paredzētās darbības ietekmes uz Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritoriju (NATURA 2000) novērtējuma nodrošināšana.
9. Sabiedrības līdzdalības tiesību vai tiesību uz vides informāciju pārkāpuma izvērtēšanas nodrošināšana.
10. Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras nodrošināšana.
11. Uzņēmumu reģistrācija Eiropas Savienības Vides pārvaldības un audita sistēmā (EMAS).
12. Par iepakojumu, kuram ir paaugstināts smago metālu koncentrācijas līmenis¹.

Biroja sniegto publisko pakalpojumu apraksts ir publicēts Latvijas valsts portāla www.latvija.lv un Biroja tīmekļvietnē sadaļā par iestādi / Kontakti - Pakalpojumi.

Birojs nesniedz komercpakalpojumus un tā darbības pamatjomās nav izdalīti arī specifiski starpiestāžu pakalpojumi. Ar Ministru kabineta 2014. gada 17. septembra noteikumiem Nr. 877 "Noteikumi par Vides pārraudzības valsts biroja sniegto publisko maksas pakalpojumu cenrādi" Birojam noteikti maksas pakalpojumi pieaicināto ekspertu sniegtajiem pakalpojumiem ietekmes uz vidi novērtējuma jomā. Paredzētās darbības ierosinātais vai plānošanas dokumenta izstrādātājs apmaksā tikai pieaicināto ekspertu darbu, ņemot vērā likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 5. pantu, bet nemaksā Birojam par valsts pārvaldes funkciju izpildes ietvaros veikto Biroja darbu. 2024. gadā Birojs ietekmes uz vidi novērtējuma procesā novērtējuma ziņojumu izvērtēšanai nav pieaicinājis ārštata ekspertus.

Atbilstoši Ekomarķējuma regulai kā maksas pakalpojums noteikta maksa par ES ekomarķējuma iesnieguma iesniegšanu Birojā un gada maksa, nosakot atlaides mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un mikrouzņēmumiem, kā arī uzņēmumiem, kas reģistrējušies / sertificēti Vides pārvaldības un audita sistēmā (EMAS) un ISO 14001 sistēmā. Šie maksas pakalpojumi sedz pieteikuma izvērtēšanas administratīvās un tehniskās izmaksas, nodrošina testēšanu un atbilstības ekomarķējuma kritērijiem pārbaudi, kā arī sedz ar ES ekomarķējuma popularizēšanu saistītās izmaksas.

Papildu kā neiztrūkstošs pakalpojumu veids, ko Birojs veic ik dienu, ir sniegtās konsultācijas gan darbības ierosinātājiem, gan plānošanas dokumentu izstrādātājiem, gan komersantiem un Dienestam, kā arī citām valsts un pašvaldību institūcijām. Katru gadu sniegtās konsultācijas Biroja pamatdarbības jomās mērāmas daudzos simtos. Konsultācijas tiek sniegtas pastāvīgi gan klātienē, gan pa tālruni, gan arī elektroniskajā vidē, kā arī rakstiski informējot sabiedrību par aktuālajiem jautājumiem Biroja darbības jomās.

Visus pakalpojumus iespējams pieteikt un saņemt klātienē, elektroniski vai pa pastu. Atbilstoši informācijai par pakalpojumu statistiku, arvien pieaug elektronisko pakalpojumu pieteikšanas un saņemšanas skaits. Pakalpojums stratēģiskā ietekmes novērtējuma procedūras nodrošināšana un drošības pārskatu vai rūpniecisko avāriju riska novēršanas programmu izvērtēšana 100 % sniegta elektroniskā veidā.

Pasta pakalpojuma izmantošana saistīta ar to pakalpojumu sniegšanu, kuru saņēmējs ir fiziskas personas, kas vairāku pakalpojumu gadījumā līdz šim atturējies no pilnīgas pārejas uz e-pakalpojumu formātu. Pakalpojumu sniegšanas pilnveidei, pārejot uz e-pakalpojuma formātu vispirms būtu īstenojama stratēģiskā novērtējuma procedūras nodrošināšanai, kur pakalpojuma saņēmējs ir valsts un pašvaldību iestādes.

¹ Nav publicēts Latvijas valsts portāla www.latvija.lv (pakalpojums nav sniegts).

2.5. Biroja darbības uzlabošanas pasākumi

Pārskata periodā Biroja darbs kā vienmēr līdz šim, neskatoties uz saspringto darba režīmu un ierobežotajiem cilvēkresursiem un finanšu resursiem, ticis veltīts kvalitatīvai, precīzai, efektīvai un iespējami savlaicīgai darbu izpildei. Neskatoties uz sarežģījumiem, emocionālajam saspīlējumam sabiedrībā, finansiālajai situācijai un resursu deficītam, pārskata periodā darbs ir veikts ļoti labi un sekmīgi.

Birojs apzinās, ka darba efektivitāte tik daudzpusīgu uzdevumu vadīšanā ir vistiešākā mērā atkarīga no Biroja komandas un tā – cik saskaņoti tās darbinieki izprot vides sistēmas kopīgos uzdevumus, cik motivēti un emocionāli stabili tie jūtas, cik labi tie prot attīstīt savstarpējo sadarbību un saglabāt vienotību, arī precizitāti dinamisku pārmaiņu laikā un augstas darba intensitātes apstākļos.

Birojs pamatdarbības jomās rada datus un informāciju, to publiskojot savā tīmekļvietnē (www.eva.gov.lv), tomēr ne visās jomās līdz šim tie bijuši publiskoti formā, kas padara tos ātri un ērti atkalizmantojamus. Paplašinātas atvērtības un pārredzamības politika valsts pārvaldē ietilpst vispārējos centienos stiprināt demokrātiju un virzīties uz atvērtu sabiedrību, kas vēlas uzticēties savām iestādēm.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra sēdes protokolu Nr. 81, Ministru kabineta sēdē pieņemto informatīvo ziņojumu “Par “Atvērts pēc noklusējuma” principa ieviešanu” (21 – TA – 144 89. §) un tā pielikumu Birojs ir publicējis un turpina atjaunot sešas datu kopas par Biroja darbības pamatdarbības jomām par 2015. - 2024. gadu. Birojs ir nodrošinājis datu kopu pieejamību Latvijas Atvērto datu portālā (<https://data.gov.lv/lv>) un šī informācija ir pieejama arī Biroja tīmekļvietnes informācijas blokā “Noderīgi”, sadaļā “Atvērtie dati”.

Birojs ir izstrādājis Pakalpojumu vides pilnveides plānu sadarbībā ar VARAM un veicis pasākumus Vienreizes tehniskās sistēmas ieviešanai nepieciešamu datu ievadei vienotajā [YourEurope](https://your.europe.eu) platformā.

Birojs nodrošina pakalpojumu publicēšanu www.geolatvija.lv un atjauno tajā informāciju atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2007/2/EK (2007. gada 14. marts), ar ko izveido Telpiskās informācijas infrastruktūru Eiropas Kopienā (INSPIRE), izveidoti metadati un INSPIRE telpisko datu kopas, atbilstoši uzraudzības formātam Seveso III (Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/18/ES (2012. gada 4. jūlijs) par lielu ar bīstamām vielām saistītu avāriju risku pārvaldību) objektiem.

Darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanai tiek izmantotas Valsts administrācijas skolas un Valsts kancelejas rīkoto apmācību kursu sniegtās iespējas, kā arī citas apmācības, kas saistītas ar piedalīšanos citu iestāžu dažādos rīkotos semināros. Ņemot vērā mākslīgā intelekta aktualitātes un straujo digitalizācijas jautājumu attīstību, Birojs ir iesaistījies Valsts administrācijas skolas projekta “Digitālā akadēmija” ietvaros organizētajās mācību aktivitātēs.

Birojs 2024. gadā, piesaistot Latvijas vides aizsardzības fonda budžeta apakšprogrammas 21.13.00. “NOZARES VIDES PROJEKTI” līdzekļus, darbiniekiem projekta “Kompetenču laboratorija VPVB – 2024.gads” (projekta reģistrācijas Nr. 1-08/39/2024) ietvaros nodrošināja kvalifikācijas un kapacitātes stiprināšanas apmācības publiskās uzstāšanās, efektīvas saziņas un rakstiskās saziņas prasme, kā arī iekšējās kontroles sistēmas jomā.

Minētā projekta ietvaros Birojs, piesaistot ārpakalpojumu, izstrādāja iestādes iekšējās kontroles sistēmu un iestādes darbības stratēģiju 2025.–2030. gadam, iesaistot visus Biroja darbiniekus interaktīvās darbnīcās un darba grupas sanāksmēs. Stratēģijas mērķu karte publiski pieejama sabiedrībai Biroja tīmekļvietnē (<https://www.eva.gov.lv/lv/darbibas-strategija>). Biroja galvenās prioritātes:

1. Izaugsme un attīstība.
2. Efektīva komunikācija.
3. Digitālā transformācija.

Minētā projekta ietvaros vairākiem Biroja darbiniekiem bija iespēja doties pieredzes apmaiņas braucienā uz Romu, Itālijā ietekmes uz vidi novērtējumu jomā, kā arī piedalīties Espo konvencijas Baltijas reģiona darba grupas sanāksmē, un Eiropas Vides Aģentūras SEVESO direktīvas ekspertu darba grupas sanāksmē, un SEVESO direktīvas ekspertu darba grupas sanāksmē Monsā, Beļģijā, kā arī piedalīties Eiropas līmeņa konferencē ietekmes uz vidi novērtējumu jomā “2. vēja konference – Vēja enerģija un putni” Gdaņskā, Polijā.

Projekta ietvaros Birojs ir uzsācis EMAS reģistrācijas procesu, kuru plānots noslēgt 2025. gada martā. Vairāk informācijas par EMAS skatīt Vadības pārskatā (vides jomā), kas iekļauts šī pārskata 6. nodaļā.

3. Personāls

2024. gadā Birojā ir 17 amatu vietas, no kurām vidēji gada griezumā faktiski tiek aizpildītas 16 amata vietas. Vakantā amata vietas un darbinieka ilgstošas prombūtnes amata vietas aizpildīšanai pārskata periodā Birojs ir izsludinājis astoņus atklātus konkursus, no kuriem četri rezultējās ar amata vietas aizpildīšanu. Līdz ar to 2024. gadā Birojā darbā tika pieņemti četri jauni darbinieki, no kuriem divi (jūlija un septembra mēnesī) darbinieki izbeidza valsts civildienesta attiecības.

2024. gadā personāla mainība ir 29,4 % (pēdējo piecu gadu laikā vidējā personāla mainība ir 20,0 % (2023. gadā - 11,7 %, 2022. gadā - 23,5 %, 2021. gadā - 23,5 %, 2020. gadā - 11,8 %). Ilgstoša personāla mainība tik mazā kolektīvā, kā Birojs rada personālam lielu papildu noslodzi un paaugstinātu darba intensitāti jau tā pieaugušā darba apjoma dēļ. Esošā personālresursu kapacitāte un darba apjoma pieaugums veicina personāla izdegšanu un risku ar ārējiem normatīvajiem aktiem Birojam noteikto uzdevumu savlaicīgai un kvalitatīvai izpildei.

Birojā katra struktūrvienība nodarbojas ar sarežģītas patstāvīgas vides aizsardzības nozares politikas īstenošanu, kur struktūrvienības kodolu veido profesionāls un kvalificēts struktūrvienības vadītājs, kā arī vadītāja pārraudzībā esoši divi līdz seši vecākie eksperti.

Biroja komanda ir viena no tām, kas ar savu darbu ir pierādījusi, ka pat ļoti saspringtos apstākļos līdz šim ir spējusi nodrošināt augstā kvalitātē tai uzticētos pienākumus.

Informācija par Vides pārraudzības valsts birojā strādājošajiem 2024. gadā

Informācija par Vides pārraudzības valsts birojā strādājošajiem 2024. gadā		
1. Amatu vietu un strādājošo skaits		
Amata vietu skaits	17	
Faktiskais vidējais darbinieku un ierēdņu skaits	16	
2. Iedalījums pēc statusa	Strādājošo skaits	
Ierēdņi	15	
Darbinieki, t.sk., fiziskā darba veicēji	1	
3. Iedalījums pēc ieņemamā amata	Strādājošo skaits	
Direktors	1	
Direktora vietnieks, daļas vadītājs	1	
Nozares struktūrdaļu vadītājs	2	
Vecākie eksperti	11	
Darbinieki, t.sk., fiziskā darba veicēji	1	
	Strādājošo skaits	
	Vīrieši	Sievietes
20 — 29 gadi		1
30 — 39 gadi		5
40 — 49 gadi	1	2
50 — 59 gadi		3
60 -		4
5. Izglītība	Strādājošo skaits	
5.1. Izglītības līmenis	Ir ieguvuši	Turpina studijas
Bakalaura grāds	1	
Maģistra grāds	13	
Doktora grāds	2	
5.2. Izglītības joma	Strādājošo skaits	
Dabas un inženierzinātnes	15	

Ekonomika un vadības zinības	2
Tiesību zinātnes	2 (papildu izglītība)
6. Personālmainība	29,4 %

Skatot tikai demogrāfiskā šķērsgriezumā, varētu teikt, ka Birojs ir sievišķīga komanda, jo vairāk nekā 90 % Birojā strādājošās ir sievietes.

2024. gadā 75 % no Birojā strādājošās vadošās ierēdņu komandas ir maģistra grāds dabas vai inženierzinātnēs, 12,5 % - doktora grāds ķīmijā un inženierzinātnēs. Divi Birojā strādājošie papildu savai profesionālajai izglītībai ir apguvuši arī tiesību zinības.

Visa Biroja komanda ir profesionāla un kvalificēta, kā arī jaudīga un atbildīga. Tomēr Biroja funkciju nepārtrauktības nodrošināšanai ir nepieciešama Biroja kapacitātes stiprināšana. Biroja kolektīvs novoco un kā ikviens – arī Biroja darbinieki spēj nogurt, jo spars nav neizsīkstoša spēja.

4. Komunikācija ar sabiedrību

Latvija sniedz sabiedrībai plašas iespējas jau agrīnā posmā piedalīties lielākajā daļā vidi ietekmējošo lēmumu, sabiedrībai tāpat ir nodrošināta ērta piekļuve vidi ietekmējošu lēmumu pieņemšanai un plaša piekļuve vides informācijai. Arī ar Biroja pamatdarbību saistītajās jomās, jo īpaši ietekmes uz vidi novērtējumā un stratēģiskajā ietekmes uz vidi novērtējumā, sabiedrības līdzdalība atzīta par ilgtspējīga un pārdomāta lēmuma pieņemšanas stūrakmeni. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka sabiedriskās apspriešanas galvenais mērķis ir nodrošināt, ka tiek pieņemts vislabākais iespējamais lēmums sabiedrības interesēs un katra cilvēka iebildumi tiek vērtēti un iespēju robežās taisnīgi ņemti vērā. Sabiedriskajai apspriešanai jākalpo diviem galvenajiem mērķiem: pirmkārt, iegūt informāciju, kas sekmētu pamatota un taisnīga lēmuma pieņemšanu, otrkārt, pārliecināt sabiedrību par to, ka tās izteiktie viedokļi tiek apspriesti (Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003. gada 14. februāra spriedums lietā Nr. 2002-14-04).

Sabiedrības tiesības uz līdzdalību caurvij ietekmes uz vidi novērtējuma un stratēģiskā novērtējuma procesu. Likuma “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” 3. panta 2. punkts noteic, ka ietekmes novērtējums izdarāms, pamatojoties ne tikai uz ierosinātāja sniegto informāciju un informāciju, kas iegūta no ieinteresētajām valsts institūcijām un pašvaldībām, bet arī informāciju, kas iegūta sabiedrības līdzdalības procesā, tajā skaitā no sabiedrības iesniegtajiem priekšlikumiem. Savukārt minētā likuma 3. panta 4. punkts noteic, ka sabiedrībai – fiziskajām un juridiskajām personām, kā arī to apvienībām, organizācijām un grupām – ir tiesības iegūt informāciju un piedalīties ietekmes novērtēšanā.

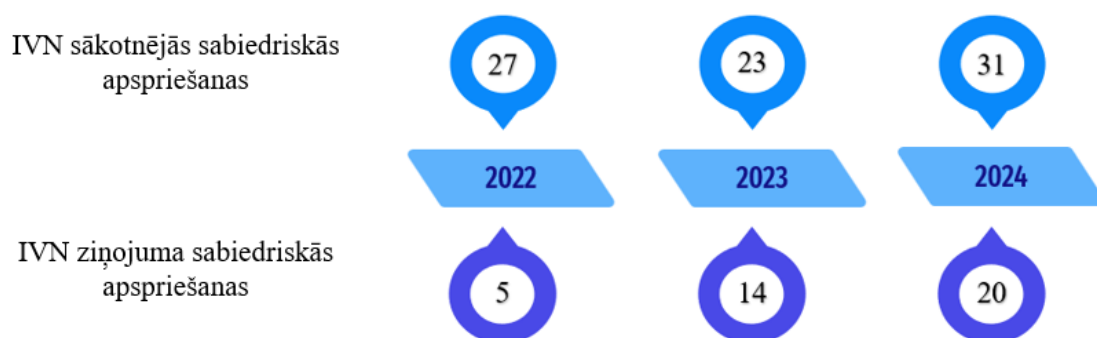
Jau no Biroja izveidošanas tā darbība pastāvīgi ir vērsta uz sabiedrības informēšanu un iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā. Savā darbībā Birojs ievēro normatīvajos aktos noteikto sabiedrības informēšanas un iesaistīšanas procedūru, Orhūsas konvencijas un atbilstošas ES nostādnes un prasības. Īpaši uzteicami sabiedrības un nevalstisko organizāciju pārstāvju izteiktie konstruktīvie priekšlikumi, kas palīdz atrast videi draudzīgākus un līdz ar to arī ilgtspējīgākus attīstības risinājumus.

2024. gadā tika veikti grozījumi Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumos Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību”. Grozījumi paredz iespēju sabiedriskās apspriešanas sanāksmes organizēt hibrīdformā, piedāvājot dalībniekiem iespēju izvēlēties sev ērtāko dalības formu — gan

klātienēs, gan attālinātu piedalīšanos. Šāda pieeja sekmē, ka sabiedrības informēšanas un viedokļu uzklaušanās process ir pilnvērtīgs un vienlīdz pieejams visiem interesentiem, neatkarīgi no viņu fiziskās atrašanās vietas, tādējādi būtiski palielinot iespējas iesaistīties plašākai sabiedrības daļai. Veiktie grozījumi nodrošina kvalitatīvu komunikāciju un informācijas apmaiņu, kas veicina aktīvāku diskusiju, viedokļu izteikšanu un plašāku sabiedrības līdzdalību vides jautājumos, vienlaikus stiprinot sabiedrības uzticību lēmumu pieņemšanas procesiem.

2024. gadā norisinājās 31 sākotnējās sabiedriskās apspriešanas sanāksmes (2022. gadā – 27, 2023. gadā – 23) un 20 ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu sabiedriskās apspriešanas sanāksmes (2022. gadā – 5, 2023. gadā – 14) (skatīt 9. attēlu). Birojs prognozē, ka arī turpmāk sabiedrības aktivitāte un iesaiste/līdzdalība lēmumu pieņemšanā nemazināsies.

9. attēls. Sabiedrības līdzdalība sākotnējās un ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma sabiedriskās apspriešanās

Jāatzīmē, ka pakāpeniski pieaug sabiedrības aktivitāte un izpratne atsevišķu plānošanas dokumentu un vides pārskatu izstrādē, tomēr jāsecina, ka lielā daļā gadījumu iedzīvotāji nepietiekoši novērtē un neizmanto viņiem dotās iespējas savlaicīgi piedalīties attīstības plānošanā un paredzēto darbību ietekmes novērtēšanā.

Sabiedrības informēšanas un iesaistīšanas pasākumus Birojs veic arī saistībā ar diviem brīvprātīgajiem vides instrumentiem, kas vērsti uz uzņēmumu tiešās un netiešās ietekmes mazināšanu un videi draudzīga patēriņa veicināšanu – EMAS un ES ekomarķējumu. Kā viens no uzdevumiem šajā jomā ir EMAS un ES ekomarķējuma sistēmas ieviešanas veicināšana un sabiedrības informēšana par iesaistīšanās iespējām. Pārskata gadā attīstīts dialogs ar dažādām mērķauditorijām par brīvprātīgo ieguldījumu – gan brīvprātīgām investīcijām videi draudzīgās tehnoloģijās, gan zaļo iepirkumu, gan videi draudzīgu (ekomarķētu) produktu ražošanu un vides vadības sistēmu ieviešanu.

Biroja aktivitāšu popularizēšana sabiedrībā tika veikta ne tikai piedaloties projektu sabiedriskajās apspriešanās, bet arī regulāri sniedzot konsultācijas Biroja apmeklētājiem un intervijas plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem, kā arī maksimāli izmantojot interneta iespējas.

5. Nākamajā gadā plānotie pasākumi

Birojs plāno turpināt darbu pie pasākumu noteikšanas, kas nepieciešami, lai nodrošinātu ietekmes uz vidi novērtējuma, ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējuma, kā arī stratēģiskā novērtējuma kvalitātes uzlabošanu un vienādošanu.

Birojs plāno arī darbības pārrobežu ietekmes uz vidi novērtēšanas jomā vēja parku būvniecībai, tai skaitā nodrošinot konsultācijas un starpvalstu informēšanu, pildot ESPO Paziņojuma kontaktpunkta funkcijas.

Plānoti darbi pie tā, lai paaugstinātu iesaistīto pušu izpratni un zināšanu līmeni par rūpniecisko avāriju riska novēršanas dokumentācijas izstrādi un novērtēšanu.

Plānoti darbi pie vienotu principu ievērošanas, administratīvajos aktos izvirzot nosacījumus.

Plānoti darbi pie Eiropas Savienības ekomarķējuma un EMAS popularizēšanas.

Plānoti darbi Biroja iekšējās kontroles sistēmas pilnveidošanai.

Plānoti darbi, lai stiprinātu Biroja kapacitāti, veidojot konkurētspējīgu atlīdzības sistēmu un pozitīvu darba vidi, piesaistot profesionālus darbiniekus Biroja funkciju nodrošināšanai.

Lai nodrošinātu sabiedrības līdzdalību, paredzēto darbību ierosinātāju un plānošanas dokumentu izstrādātāju pienākums ir noskaidrot sabiedrības viedokli, veicinot to iedzīvotāju līdzdalību sabiedriskajā apspriešanā, kurus var ietekmēt paredzētā darbība, vai aptaujājot šos iedzīvotājus. Pašlaik minimālās prasības, kas novērtējuma procedūru regulējošajos normatīvajos aktos noteiktas, lai sabiedrību sasniegtu un šajās procedūrās iesaistītu, paredz lietot tādus komunikācijas kanālus, kā vietējās pašvaldības, Biroja un ierosinātāja vai izstrādātāja tīmekļvietne, kā arī pašvaldības izdots laikraksts, pašvaldības ziņu lapa vai cits vietējais laikraksts. Minētās prasības vairs neaptver visus informācijas un komunikācijas kanālus, kas mūsdienās atbilst lielas sabiedrības daļas lietotājiem. Tādēļ rosināmi grozījumi jomu regulējošajos normatīvajos aktos, veicinot arī mūsdienīgu komunikācijas kanālu, tajā skaitā elektronisko ziņu portālu un sociālo mediju lietojumu. Izvērtējama arī attālināto tiešsaistes līdzdalības formu kā paliekoša instrumenta integrācija esošajās procedūrās.

2025. gadā Biroja funkciju nodrošināšanai netiek izvirzīti (plānotie) skaitliskie darbības rezultāti. Izstrādātās iestādes darbības stratēģijas ietvaros laika periodā no 2025.–2030. gadam noteikti septiņi galvenie snieguma rādītāji (*Key Performance Indicators, KPI*), kas noteiktajā laika periodā regulāri tiks monitorēti, sniedzot sabiedrībai informāciju par progresu un iestādes noteikto mērķu sasniegšanu:

1. Darbinieku apmierinātības indekss (%).
2. Klientu apmierinātības rādītājs par Biroja sniegtajiem pakalpojumiem (%).
3. Biežāk izmantoto informācijas apmaiņas procesu automatizācijas īpatsvars (%).
4. Procentuālais Biroja datu kopu īpatsvars, kas integrētas centralizētajā un uzticamajā datu bāzē.
5. Iepirkumu skaits, kas veikti, ievērojot ilgtspējas kritērijus (%).
6. Procentuālais darbinieku īpatsvars, kas iesaistījušies inovāciju izstrādē vai ieviešanā (%).
7. Attīstības plāni un projekti, kuros konstatēti un novērsti vides kvalitātes un nelabvēlīgas ietekmes uz vidi riski.

Viens no fundamentāliem izaicinājumiem 2025. gadā būs Biroja reorganizācijas īstenošana atbilstoši Ministru kabineta 2024. gada 17. decembra rīkojumam Nr. 1191 "Par Vides pārraudzības valsts biroja un Būvniecības valsts kontroles biroja reorganizāciju", kur ar 2025. gada 1. februāri nolemts reorganizēt Biroju, nododot Birojam Būvniecības valsts

kontroles biroja valsts pārvaldes uzdevumus un funkcijas enerģētikas politikas administrēšanas jomā. Līdz ar to Biroja nosaukums no 2025. gada 1. februāra būs Enerģētikas un vides aģentūra.

Būtisks izaicinājums 2025. gadā būs arī pāreja uz Vienoto pakalpojumu centru grāmatvedības centralizācijas ietvaros, ko īsteno Valsts Kase atbilstoši Ministru kabineta 2024. gada 22. oktobra noteikumu Nr. 653 “Kārtība, kādā Valsts kase sniedz pakalpojumus valsts pārvaldes vienotā pakalpojumu centra ietvaros, un kārtība un apjoms, kādā valsts budžeta iestādes un budžeta nefinansētas iestādes kārtā grāmatvedības uzskaiti Valsts kasē valsts pārvaldes vienotā pakalpojumu centra ietvaros” prasībām un Ministru kabineta 2023. gada 4. jūlija rīkojumā Nr. 404 “Par konceptuālo ziņojumu “Par vienotā pakalpojumu centra izveidi valsts pārvaldē”” noteiktajam.

Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī Ministru kabineta 2023. gada 8. maija rīkojumā Nr. 240 “Par Valsts pārvaldes modernizācijas plānu 2023.–2027. gadam” noteiktos mērķus un esošo līdzšinējo cilvēkresursu kapacitātes trūkumu iestādē, 2025. gadā būs īpaši svarīgi efektīvi un harmoniski nodrošināt ilgtspējīgu vides un enerģētikas jomu savstarpējo integrāciju un attīstību.

6. Vadības pārskats (vides jomā)

Biroja darbība 2024. gadā ir tikusi mērķtiecīgi veltīta Vides pārvaldības sistēmas (turpmāk – VPS) ieviešanai šādās darbības jomās:

1. Biroja pamatdarbība.
2. Biroja darbība (vadība).
3. Iepirkuma aktivitātes.
4. Transports un mobilitāte.

VPS ietvarā veikta sākotnējā vidiskā pārskata izveide, kas ietvēra Biroja pamatdarbības jomu, kas skar vidi, analīzi, identificējot tās vides jomas, kurās Biroja radītā ietekme uz vidi ir visbūtiskākā. Lai panāktu līdzsvarotu iestādes attīstību, Vides programmā noteikti vides mērķi un pasākumi Biroja darbības pilnveidošanai kopumā sešās ar vidi saistītās jomās:

- Energoefektivitāte (energopatēriņš)
- Dabas resursu patēriņš (ūdens, papīrs)
- Atkritumu apsaimniekošana
- Transporta izmantošana
- Zaļais publiskais iepirkums
- Biroja pamatdarbības ietekme uz vidi

VPS ieviešanas procesa posmā Birojā ir apzināti pieejamie vides dati, kas nākotnē ļaus veikt objektīvus un pamatotus mērījumus, salīdzināt iegūtos datus, auditēt un pilnveidot vides rādītājus vides mērķu sasniegšanai. Biroja Vides politika veidota, ņemot vērā Biroja stratēģiju 2025.–2030. gadam (apstiprināta 2025. gada 27. janvārī) un izstrādāto Biroja Zaļināšanas plānu 2025.–2030. gadam.

Secināms, ka tādās jomās kā atkritumu pārvaldība un emisiju pārvaldība (un uzskaitē) ir jāpilnveido iekšējais normatīvais regulējums.

Vides pārraudzības
valsts birojs

Darbinieku izglītošanai un iesaistei valsts pārvaldē jāvelta papildus uzmanība, lai nodrošinātu VPS sekmīgu ieviešanu iestādē, paplašinātu iespējas netiešo vides aspektu uzlabojumiem nākotnē, piemēram, īstenojot un pilnveidojot darbinieku motivācijas programmas.

Sadarbības partneru viedoklis par vides jautājumiem ir svarīga VPS īstenošanas sastāvdaļa, līdz ar to jāturpina dialogs ar iesaistītajām pusēm, lai uzlabotu Biroja vides rādītājus (sniegumu), un apzinātu apmācību, informatīvo pasākumu, semināru un izglītojošu materiālu vajadzību.

Biroja resursi vides pārvaldības jomā jāstiprina, lai panāktu pastāvīgas vides snieguma uzlabošanas iespējas, kā arī esošās VPS uzturēšanu pietiekamā līmenī un pastāvīgi jāveic pasākumi, kas motivē darbiniekus iesaistīties VPS attīstībā.